

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και
Διακυβέρνηση

Τμήμα Διεθνών και Ευρωπαϊκών Σπουδών
Σχολή Κοινωνικών, Ανθρωπιστικών Επιστημών και Τεχνών

Διπλωματική Εργασία με Θέμα:

**Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής
διπλωματίας και η Συνθήκη του Μάαστριχτ**

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια: Τσαούση Γεωργία-Χριστίνα

AM eig 18004

Επιβλέπων Καθηγητής: Θεοδόσιος Καρβουναράκης

Θεσσαλονίκη 2020

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω, σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου»

Τσαλίκη Γεωργία-Χριστίνα

*Αφιερωμένη στην μητέρα μου Αντωνία
και τον πατέρα μου Κωνσταντίνο,
για όλες τις θυσίες και την αγάπη τους.*

Περίληψη

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τον ρόλο που διαδραματίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην διαμόρφωση της ευρωπαϊκής διπλωματίας μέσα από τις Συνόδους Κορυφής και γίνεται περιπτωσιολογική μελέτη της Συνθήκης του Μάαστριχτ, η οποία ονομάζεται και Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν περιορίζεται στην απλή διοργάνωση Συνόδων Κορυφής, όπου οι εθνικοί ηγέτες όλων των κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης συνέρχονται με σκοπό την επίλυση των σημαντικών και απαιτητικών ζητημάτων που ανακύπτουν κατά την πορεία της Ένωσης. Η διαχείριση των κρίσεων και οι προτάσεις επίλυσης των θεμάτων που προτείνονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο επαφίενται στην υψηλή πολιτική την οποία ασκούν οι επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων μέσα από διπλωματικούς χειρισμούς, ώστε να φτάσουν σε συναίνεση. Η επιτυχία των διασκέψεων ορίζεται μέσα από την επίτευξη συμφωνίας και η Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ έχει διττό ρόλο στην ιστορία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς καθιέρωσε τον πολιτικό χαρακτήρα που έλειπε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις Συνθήκες και μετουσίωσε την Ευρωπαϊκή Ένωση στο πολιτικό μόρφωμα που σήμερα γνωρίζουμε.

Λέξεις-κλειδιά: Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, Συνθήκη του Μάαστριχτ

Abstract

This thesis deals with the role that the European Council portrays in the formation of the European diplomacy through Summits and the case study of it is the Maastricht Treaty, which is also named Treaty on the European Union. The role of the European Council is not confined in the terms of just organizing the Summits, where the national leaders of all member-states come together with only purpose to bring a solution on the important and demanding issues that rise throughout the Unions course. Dealing with these crises and suggesting solutions that come from the European Council is reached by high politics which the heads of states or governments achieve by using diplomatic maneuvers in order to reach consensus. The success of these summits is defined by reaching an agreement and the Maastricht Treaty has a dual role in the history of European integration because it established the political feature that was missing from the European Council in the Treaties and eventually transformed the European Union into the political formation as we know it today.

Key-Words: European Council, European integration, Maastricht Treaty

Συντομογραφίες

ΕΚ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΔΚΔ: Διακυβερνητική Διάσκεψη

ΚΕΠΠΑ: Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφαλείας

ΓΓΣ: Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

ΣΕΕ: Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση

ΣΓΥ: Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΕΚΤ: Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

λ.χ.: λόγου χάρη

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΓΓ: Γενικός Γραμματέας

ΕΚΑΧ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα

ΕΟΚ: Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα

ΕΚΑΕ: Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας

ΕΕΠ: Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

ΟΝΕ: Οικονομική Νομισματική Ένωση

ΝΑΤΟ: Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου

ΣΣΣΔ: Συνθήκη για Σταθερότητα, Συντονισμό και Διακυβέρνηση

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΕΥΕΔ: Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης

Περιεχόμενα

Περίληψη	4
Abstract	5
Συνομογραφίες.....	6
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.....	12
1.1 Οι απαρχές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	12
1.2 Διάκριση από άλλα όργανα.....	13
1.3 Σύνθεση.....	14
1.4 Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	15
1.4.1 Ιστορικό του αξιώματος.....	15
1.4.2 Διορισμός του Προέδρου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	17
1.4.3 Καθήκοντα.....	17
1.4.4 Εκπροσώπηση στις Διεθνείς Συνόδους Κορυφής.....	19
1.5 Αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	20
1.5.1 Πρόταση Προέδρου Ευρωπαϊκής Επιτροπής.....	21
1.5.2 Διορισμός Ευρωπαϊκής Επιτροπής.....	21
1.5.3 Διορισμοί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.....	22
1.6 Συνεδριάσεις Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	22
1.6.1 Τυπική διαδικασία διασκέψεων.....	24
1.7 Διαδικασία λήψης αποφάσεων Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	26
1.8 Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	26
1.9 Χώρος διεξαγωγής των συνόδων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.....	27
Κεφάλαιο 2. Σύντομη ιστορική αναδρομή προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.....	28
2.1 Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη.....	29
2.1.1 Στόχοι της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης.....	30
2.1.2 Δομή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης.....	30

Κεφάλαιο 3. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	31
3.1 Διάρθρωση και περιεχόμενο.....	33
3.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Συνθήκη του Μάαστριχτ.....	34
3.2.1 Στρατηγικό θεματολόγιο.....	36
3.2.2 Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.....	38
3.2.3 Σύνοδος Κορυφής του ευρώ.....	39
3.2.4 Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων.....	40
3.3 Η Συνθήκη του Μάαστριχτ και η ΚΕΠΠΑ.....	40
3.3.1 Αρμοδιότητες και όργανα για την ΚΕΠΠΑ.....	41
3.4 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και ΚΕΠΠΑ.....	41
3.4.1 Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ.....	43
3.4.2 Διορισμός Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ.....	43
3.4.3 Αρμοδιότητες Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ.....	44
3.4.4 Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ και Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης.....	44
3.4.5 Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου.....	45
3.5 Μέσα υλοποίησης ΚΕΠΠΑ.....	45
3.6 Διαδικασία λήψης αποφάσεων για την ΚΕΠΠΑ.....	46
3.7 Κριτική της Συνθήκης του Μάαστριχτ.....	47
Συμπεράσματα.....	49
Βιβλιογραφία.....	51

Εισαγωγή

Η ανάγκη διεξαγωγής τακτικών συναντήσεων των ηγετών των κρατών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων οδήγησαν στην απόφαση για την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Οι ηγέτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναγνώρισαν ότι το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης απαιτεί ακόμη μεγαλύτερη και πιο μεθοδική προσπάθεια και ο μόνος τρόπος να καταστεί εφικτή θα ήταν μέσα από την στενότερη και ουσιαστικότερη συμμετοχή όλων των κρατών-μελών στα ζητήματα τα οποία ταλάνιζαν την Γηραιά Ήπειρο και φυσικά αποτελούσαν συνέπεια των δύο μεγάλων Παγκοσμίων Πολέμων που έλαβαν χώρα σε αυτήν.

Ζητήματα που αφορούν την ασφάλεια, την οικονομία, τη ισότητα, την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και τα θεμελιώδη δικαιώματα όλων των πολιτών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας μπορούσαν να επιλυθούν μόνο μέσα από την υψηλή πολιτική την οποία προσέφερε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ήταν άλλωστε προφανής η αποτυχία των άλλων ευρωπαϊκών οργάνων στην διαχείριση των κρίσεων και στην αποτελεσματική επίλυση των αναγκών που διαρκώς ανέκυπταν στην Ευρώπη. Και αυτό κατέστησε την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου επιτακτικής σημασίας έργο.

Η διπλωματία που ασκείται στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια προέρχεται από πολιτικούς ηγέτες οι οποίοι από την μία πλευρά προσπαθούν να επιτύχουν τα μεγαλύτερα δυνατά αποτελέσματα για την χώρα τους ενώ συγχρόνως επιδιώκουν την επίτευξη μιας συμφωνίας η οποία θα είναι ομόφωνη από όλα τα συμβαλλόμενα μέλη. Με την σταδιακή διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι συμμετέχοντες επί των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων αυξάνονταν και η επίτευξη της ποθούμενης συμφωνίας μετατράπηκε σε πολυδαίδαλο εγχείρημα.

Με γνώμονα πάντοτε το συμφέρον των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και την διατήρησή τους το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Μάαστριχτ πέτυχε την αναδόμηση του οικοδομήματος. Δημιουργήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση και τέθηκαν τα θεμέλια της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης σε πολλούς τομείς, όπως στην ασφάλεια και την οικονομία ενώ η σύνδεση μεταξύ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Συνθήκης του Μάαστριχτ ήταν δημιουργικά εμφανής. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέβαλε στην επίτευξη της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση λόγω του χαρακτήρα που είχε αποκτήσει όλα τα προηγούμενα έτη, με τους διπλωματικούς χειρισμούς των ηγετών των όλων κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Και η Συνθήκη του Μάαστριχτ αναγνωρίζοντας το έργο και την συμβολή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου το ανέδειξε ως ένα από τα εξέχοντα ευρωπαϊκά πολιτικά όργανα, δίνοντάς του αρμοδιότητες για ζητήματα που αφορούσαν σημαντικές αποφάσεις της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, όπως είναι η κοινή εξωτερική πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αποτελεί εξάλλου κοινό τόπο ότι ως επί το πλείστον τα ζητήματα με τα οποία ασχολείται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αφορούν την εξωτερική και διεθνή πολιτική της Ένωσης.

Στόχος της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι να φωτίσει σημεία με τα οποία η επιστημονική κοινότητα δεν έχει ασχοληθεί ενδελεχώς. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει μελετηθεί ελάχιστα από την ακαδημαϊκή και επιστημονική κοινότητα, σε αντίθεση με άλλα θεσμικά ευρωπαϊκά όργανα για τα οποία έχουν γίνει λεπτομερείς και ενδελεχείς μελέτες και τα οποία δεν κατέχουν τόσο ξεχωριστή και σημαντική θέση στην ευρωπαϊκή ολοκλήρωση όπως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί την αρχή κάθε ευρωπαϊκής πρωτοβουλίας και νομοθεσίας καθώς διαμορφώνει τις κατευθυντήριες πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τις οποίες στην συνέχεια παραλαμβάνουν τα υπόλοιπα ευρωπαϊκά όργανα για να τις υλοποιήσουν. Αποτελεί άξιο απορίας το γιατί η ακαδημαϊκή κοινότητα δεν ασχολήθηκε με το ευρωπαϊκό όργανο το οποίο θα λέγαμε πως είναι η γενεσιουργός κάθε πολιτικής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επιπλέον η σύνδεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με την Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι ένα θέμα για το οποίο ελάχιστα στοιχεία υπάρχουν στην επιστημονική βιβλιογραφία. Για τον λόγο αυτό εξετάζεται αφενός η συνεισφορά του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στην επίτευξη της Συνθήκης του Μάαστριχτ αλλά και την μελλοντική εφαρμογή των Πυλώνων που έθεσε στην Ευρωπαϊκή Ένωση και αφετέρου αναλύεται το πώς λειτούργησε η Συνθήκη του Μάαστριχτ στην πολιτική καθιέρωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μέσα από τις αρμοδιότητες που το παρέδωσε.

Η διαλογή και η εξέταση των βιβλιογραφικών πηγών έγινε με γνώμονα αυτές τις κατευθύνσεις: την ανάδειξη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ως διαμορφωτή της ευρωπαϊκής διπλωματίας σε υψηλό επίπεδο και την σχέση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με την Συνθήκη του Μάαστριχτ και το γιατί η Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί ορόσημο στην πολιτική ιστορία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Όλα αυτά εξετάζονται υπό το πρίσμα της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης την κινητήρια δύναμη των εγχειρημάτων αυτών , που αποτελεί και το κεντρικό θέμα των μεταπτυχιακών σπουδών που έλαβα στην Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και Διακυβέρνηση.

Η διπλωματική εργασία δομείται σε τρία βασικά κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μια ενδελεχής εξέταση και περιγραφή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου . Αρχίζοντας με την εξιστόρηση της δημιουργίας του, οδηγούμαστε σε ουσιώδη ζητήματα όπως ποια είναι η σύνθεσή του, ποιος ο ρόλος του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και το πώς φτάσαμε στην δημιουργία αυτού του αξιώματος. Επιπλέον επεξηγούνται όλες οι αρμοδιότητες τις οποίες κατέχει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και γίνεται αναφορά στις μορφές των διασκέψεων καθώς και μια περιγραφική ανάλυση μιας τυπικής Συνόδου Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Επιπροσθέτως, αναλύεται ο τρόπος με τον οποίο λαμβάνονται οι αποφάσεις μέσα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και πως εκδίδονται τα Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μετά την λήξη κάθε διάσκεψης και γίνεται αναφορά στον χώρο διεξαγωγής των Συνόδων Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Το δεύτερο μέρος της εργασίας αποτελεί μεταβατικό κεφάλαιο. Γίνεται αρχικά μια σύντομη ιστορική αναδρομή της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και εν συνεχεία αναλύεται η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η δομή της και οι στόχοι τους οποίους θέτει στο ευρωπαϊκό πολιτικό σκηνικό. Στόχος του κεφαλαίου αυτού είναι η συνέχεια προς το τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, το οποίο αποτελεί η Συνθήκη του Μάαστριχτ.

Το κεφάλαιο για την Συνθήκη του Μάαστριχτ ξεκινάει με την διάρθρωση του περιεχομένου της εν λόγω Συνθήκης και ακολουθεί η ανάλυση του ρόλου τον οποίο διαδραμάτισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στην επίτευξη της Συνθήκης. Στα υποκεφάλαια που έπονται γίνεται λόγος στις αρμοδιότητες τις οποίες έλαβε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μέσα από την Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Συγκεκριμένα αναφέρονται: το Στρατηγικό θεματολόγιο το οποίο κατάρτισε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με γνώμονα τις κατευθύνσεις που παρείχαν οι Πυλώνες της Συνθήκης του Μάαστριχτ για την Ευρωπαϊκή Ένωση. Ακόμη αναφέρεται το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο και η θέση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε αυτό ενώ γίνεται αναφορά και στην Σύνοδο Κορυφής για το ευρώ.

Ακολουθεί η επικουρική στήριξη την οποία προσφέρει το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και η ανάλυση της Κοινής Εξωτερικής Πολιτικής και Πολιτικής Ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ) την οποία διαρθρώνει η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθώς αποτελεί και τον Πυλώνα ΙΙ σε αυτήν. Πέρα από την προβολή των οργάνων που συμμετέχουν στην ΚΕΠΠΑ και των αρμοδιοτήτων αυτών, παρουσιάζεται η μεγάλη συμμετοχή του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε αυτή αλλά και του Έπατου Εκπροσώπου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για θέματα που αφορούν την ΚΕΠΠΑ.

Έπειτα από εκτενή ανάλυση των αρμοδιοτήτων, του τρόπου διορισμού από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τον ρόλο που διεξάγει ο Έπατος Εκπρόσωπος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, επεξηγείται η διαδικασία της λήψης των αποφάσεων για την ΚΕΠΠΑ. Σε όλα αυτά τα στάδια που δημιούργησε η Συνθήκη του Μάαστριχτ ενυπάρχει σθεναρά το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Τέλος ακολουθεί μια κριτική ανάλυση της Συνθήκης του Μάαστριχτ.

Ολοκληρώνοντας την διπλωματική εργασία ακολουθούν τα συμπεράσματα και η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε για την εκπόνηση αυτής, ξενόγλωσση και ελληνόγλωσση.

Κεφάλαιο 1. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο

1.1 Οι απαρχές του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Η ιδέα της σύστασης τακτικών Συνόδων Κορυφής σε ανώτατο πολιτικό επίπεδο οφείλεται στον Γάλλο Πρόεδρο Charles De Gaulle και την αποστροφή που ένιωθε για την αύξηση του υπερεθνικισμού στις διεθνείς και ευρωπαϊκές σχέσεις (Grinsven, 2003). Ο ίδιος αποτέλεσε τον «οικοδεσπότη» στις δύο πρώτες Συνόδους Κορυφής, με παρόντες τους επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων των έξι κρατών-μελών των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Η πρώτη διεξήχθη τον Φεβρουάριο του 1961 στο Παρίσι και η δεύτερη τον Ιούλιο του ίδιου έτους στη Βόννη. Σκοπός αυτών των διασκέψεων ήταν η εύρεση μιας μεθόδου επίτευξης στενότερης πολιτικής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016b).

Στη διάσκεψη της Βόννης οι έξι χώρες των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων προτείνουν την εμβάθυνση της πολιτικής συνεργασίας, δηλώνοντας τα εξής: «Οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων [...] αποφάσισαν [...] να πραγματοποιούν, σε τακτά χρονικά διαστήματα, συνόδους που θα αποσκοπούν στην αντιπαράθεση απόψεών τους, στον συντονισμό των πολιτικών τους και στην επίτευξη κοινών θέσεων, προκειμένου να διευκολύνεται η πολιτική ένωση της Ευρώπης» (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012).

Μετά τη λήξη της Συνόδου Κορυφής στο Παρίσι το Δεκέμβριο του 1974 ο Πρόεδρος Valéry Giscard d'Estaing, ο οποίος και την διοργάνωσε, έκανε την εξής δήλωση: «Η σύνοδος κορυφής πέθανε, ζήτω το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο». Με αυτή την εμβληματική φράση δημιουργήθηκε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η ανάγκη σφαιρικής προσέγγισης των εσωτερικών και εξωτερικών προβλημάτων που ανακύπτουν στην Ευρώπη κατέστησαν την δημιουργία του ένα ζήτημα μείζονος σημασίας. Κατά αυτό τον τρόπο ανατίθεται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο το καθήκον της πολιτικής ώθησης και της πολιτικής συνεργασίας (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012). Οι επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων θα συναντιούνται «τρεις φορές τον χρόνο και όποτε κρινόταν απαραίτητο» (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016b).

Δύο πρόσθετα ζητήματα που αντιμετώπιζε το οικοδόμημα της ΕΚ εκείνη την περίοδο ήταν η έλλειψη ενός ελεγκτικού οργάνου που θα παρακολουθεί την πρόοδο και την επίτευξη των στόχων που θέτει η ΕΚ και η απουσία ενός ευρωπαϊκού θεσμού με δημοκρατική νομιμότητα. Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είχε ως σκοπό την εξουδετέρωση και των δύο προβλημάτων (Bulmer, 1985).

Τον Μάρτιο του 1975 συνέρχεται το πρώτο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Δουβλίνο και μολονότι δεν διαθέτει ακόμη νομική βάση στις Συνθήκες γίνεται το πολιτικό κέντρο του ευρωπαϊκού σχεδιασμού και η εστία επίλυσης κρίσεων ενώ ταυτόχρονα επικουρεί την περαιτέρω πρόοδο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016b). Κατά την διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Μιλάνο τον Ιούνιο του 1985 αποφασίζεται η σύγκληση Διακυβερνητικής Διάσκεψης με σκοπό την αναθεώρηση Συνθηκών, την δημιουργία ενιαίας αγοράς, την λειτουργία κοινοτικών οργάνων, την ελεύθερη κυκλοφορία και την εκπόνηση ενός κειμένου για την κοινή εξωτερική πολιτική και πολιτική ασφαλείας (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012). Αν και η φύση των ΔΚΔ διαφέρει από του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εντούτοις εκφράζει την κοινή επιθυμία των αρχηγών των κρατών ή κυβερνήσεων για ουσιαστική συμμετοχή στις αποφάσεις που αφορούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016b).

1.2 Διάκριση από άλλα όργανα

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί μια σημαντική διάκριση. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν πρέπει να συγχέεται με το Συμβούλιο της ΕΕ ή με το Συμβούλιο της Ευρώπης. Το Συμβούλιο της ΕΕ, γνωστό και ως Συμβούλιο των Υπουργών ή Συμβούλιο, αποτελείται από τους υπουργούς κάθε κράτους-μέλους της ΕΕ, οι οποίοι συνεδριάζουν με σκοπό την θέσπιση νομοθετικών πράξεων και τον συντονισμό των πολιτικών της Ένωσης. Επίσης, δεν έχει μόνιμα μέλη, η προεδρία στο Συμβούλιο ασκείται εκ περιτροπής από κάθε κράτος-μέλος για έξι μήνες και συνέρχεται σε δέκα διαφορετικές συνθέσεις, ανάλογα κάθε φορά με το υπό συζήτηση θέμα (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020).

Αντίθετα το Συμβούλιο της Ευρώπης αποτελεί διεθνή οργανισμό, ο οποίος ιδρύθηκε με σκοπό την επίτευξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αποστολή του οργανισμού είναι η

επεξεργασία και η υιοθέτηση κανόνων και προτύπων με βάση τις αξίες της δημοκρατίας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου (Council of Europe, 2020).

1.3 Σύνθεση

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαρτίζεται από τους κορυφαίους πολιτικούς ηγέτες κάθε κράτους-μέλους της ΕΕ. Στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (1993) προβλεπόταν η συμμετοχή στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων της Ένωσης, του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η επικουρία των ανωτέρω από τους υπουργούς εξωτερικών τους καθώς και ενός μέλους της Επιτροπής. Ακόμη όριζε την δυνατότητα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου να ζητήσει από τους υπουργούς οικονομικών κάθε κράτους-μέλους να συνδράμουν στις διασκέψεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, όταν τα υπό συζήτηση θέματα αφορούσαν τη νομισματική και οικονομική κατάσταση της ΕΕ (Πλιάκος, 2018).

Με την Συνθήκη της Λισαβόνας (2009) η σύνθεση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ορίστηκε με την συμμετοχή των επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων της ΕΕ, του μόνιμου – πλέον – Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Πλιάκος, 2018). Επίσης στις διασκέψεις έχει την δυνατότητα συμμετοχής και ο Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ για θέματα που αφορούν την ΚΕΠΠΑ, ενώ κάθε μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου μπορεί να επικουρείται από έναν υπουργό, εάν κρίνεται απαραίτητο, και ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής από ένα μέλος της Επιτροπής (Παπαγιάννης, 2011).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει λάβει τον χαρακτηρισμό «μηχανή της ολοκλήρωσης», «ύψιστη πολιτική αρχή» και «σύνδεσμος της ευρωπαϊκής πολιτικής διακυβέρνησης» (Alexandrova, 2015). Όλα αυτά φυσικά οφείλονται στα μέλη που συμμετέχουν και συμβάλλουν τα μέγιστα σε κάθε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Ο συνολικός αριθμός αντιπροσώπων οι οποίοι διαθέτουν άδεια πρόσβασης στο κτίριο ή στον χώρο της διάσκεψης περιορίζεται στα είκοσι άτομα για κάθε κράτος-μέλος και για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ενώ για τον Ύπατο Εκπρόσωπο της ΕΕ σε πέντε. Στα άτομα αυτά δεν υπολογίζεται το υλικοτεχνικό προσωπικό. Ο κατάλογος των ονομάτων, της ιδιότητας και των καθηκόντων της κάθε αντιπροσωπείας ανακοινώνεται εκ των προτέρων στη ΓΓΣ (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016a).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αντιπροσωπεύει το υψηλότερο επίπεδο πολιτικής συνεργασίας μεταξύ των χωρών της ΕΕ και δέχεται την ενεργό συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Μόνη εξαίρεση αποτελούν τα ζητήματα που αφορούν την ΚΕΠΠΑ, καθώς σε αυτά τον κύριο λόγο έχει το ίδιο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Alexandrova, 2015).

1.4 Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

1.4.1 Ιστορικό του αξιώματος

Η θέση του μόνιμου Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθιερώθηκε με την έναρξη της ισχύος της Συνθήκης της Λισαβόνας το 2009. Πριν από αυτή το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λειτουργούσε ως άτυπο όργανο και η θέση του επικεφαλής ήταν ανεπίσημη. Την θέση αυτή κατείχε ο επικεφαλής το κράτους που ασκούσε την εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020a).

Η εκ περιτροπής προεδρία που ασκούσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της ΕΕ αποτελούσε ένα από τα χαρακτηριστικά της ΕΕ. Η προεδρία ήταν περιστρεφόμενη, δηλαδή άλλαζε κάθε έξι μήνες (1^η Ιανουαρίου και 1^η Ιουλίου κάθε έτους) ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ. Αρχικά η αλλαγή στην προεδρία γινόταν με βάση την αλφαβητική σειρά κάθε χώρας, στην δική της επίσημη γλώσσα. Αργότερα όμως το σύστημα αυτό αναδιαμορφώθηκε ώστε να εξασφαλίζεται μια ακολουθία ανάμεσα στα μεγάλα και τα μικρά κράτη, τα παλαιότερα και τα νεότερα μέλη της ΕΕ, με στόχο την ισόποση διανομή του όγκου εργασίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη (Dinan, 2005).

Πρωταρχική ευθύνη της χώρας που προέδρευε επί του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ήταν η ταυτόχρονη προεδρία της και στο Συμβούλιο των Υπουργών και στις διάφορες και πολυπληθείς υποεπιτροπές του τελευταίου (Dinan, 2005). Με την σταδιακή εμβάθυνση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, την πληθώρα των τεχνικών και τομεακών συμβουλίων, την αύξουσα δύναμη που αποκτούσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στα πεδία της διακυβερνητικής συνεργασίας, της εξωτερικής πολιτικής και της διπλωματίας αφενός και στα πεδία της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων αφετέρου, ο όγκος της εργασίας που αναλάμβανε η κάθε προεδρία ήταν πλέον μη διαχειρίσιμος (Dinan, 2005).

Τα κράτη-μέλη έκριναν την απόδοση της εκάστοτε προεδρίας με βάση τον τρόπο διαχείρισης των συνεδριάσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο διάστημα των έξι μηνών που την κατείχε. Η προεδρία όφειλε να επιδεικνύει την ικανότητα επίτευξης συμφωνίας μέσα από διπλωματικές τεχνικές και διάφορους συμβιβασμούς, ώστε να μπορεί να καθοδηγεί τα συμμετέχοντα μέλη στη λήψη αποφάσεων. Μπορεί η οργάνωση μιας συνόδου να έμοιαζε ομαλή αλλά εάν της έλειπε η εμπειριστατωμένη και διεξοδική γνώση των θεμάτων που συζητούνταν, εάν δεν μπορούσε να κατανοήσει την πολιτική θέση της κάθε χώρας και δεν είχε την κριτική ικανότητα να καλέσει σε διάλειμμα – όποτε κρινόταν αναγκαίο – το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, τότε οι σύνοδοι κατέληγαν σε αποτυχία (Dinan, 2005).

Η χώρα που ασκούσε την εκ περιτροπής προεδρία είχε διττό ρόλο. Από την μία πλευρά προσπαθούσε να υπερασπιστεί τα δικά της εθνικά συμφέροντα ενώ από την άλλη έπρεπε να λειτουργεί ως αμερόληπτος διαιτητής. Το πλεονέκτημα που είχαν οι μεγάλες χώρες έναντι των μικρότερων ήταν το γεγονός ότι μπορούσαν να ορίσουν σε αυτή τη θέση άτομα επαρκώς καταρτισμένα, τα οποία θα μπορούσαν να φέρουν εις πέρας το έργο. Δεν ίσχυε όμως κάτι αντίστοιχο για τα μικρά κράτη. Η Ελλάδα το 2003 και η Ιρλανδία το 2004 αναγκάστηκαν να αναδιαμορφώσουν την δομή τους, ώστε να επιτελέσουν τα καθήκοντα της προεδρίας, πληρώνοντας το τίμημα με μείωση των εσωτερικών κυβερνητικών λειτουργιών. Παρά όμως τις όποιες αντιξοότητες, τα μικρότερα κράτη ήταν αυτά που πολλές φορές κατέβαλαν τη μεγαλύτερη προσπάθεια και διοργάνωναν τις πιο επιτυχημένες Συνόδους Κορυφής (Dinan, 2005).

Λόγω του ότι η απόδοση των εκ περιτροπής προεδριών ποίκιλε, με ορισμένες από αυτές να χαρακτηρίζονται ως ελλειπείς και ανοργάνωτες, η διαδοχή της προεδρίας από τη μία στην επόμενη αντιμετώπιζε σοβαρά προβλήματα. Η αναδιαμόρφωση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αποτέλεσε ύψιστη ανάγκη για την περαιτέρω εξέλιξή του (Dinan, 2013). Η επιφυλακτικότητα ορισμένων μικρών κρατών-μελών της ΕΕ στην ιδέα ενός μόνιμου προέδρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πήγαζε από τον φόβο μιας ενδεχόμενης μονοπώλησης της θέσης αυτής από τα μεγάλα κράτη-μέλη. Επιπλέον η ανησυχία πως θα έχαναν την όποια ευκαιρία επιρροής και προβολής τους, τις οποίες λάμβαναν με την εκ περιτροπής προεδρία, ενίσχυε το αίσθημα αμφισβήτησης προς την θέσπιση ενός μόνιμου προέδρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Dinan, 2013).

Όμως η επιτάχυνση του βαθμού της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και οι αυξημένες υποχρεώσεις και οι πολυποίκιλες προκλήσεις που αντιμετώπιζε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο απαιτούσαν την πλήρη προσοχή των εθνικών ηγετών με μεγαλύτερη συχνότητα (Dinan, 2013). Την 1^η Δεκεμβρίου του 2009, ημέρα που τέθηκε σε ισχύ η Συνθήκη της Λισαβόνας, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξέλεξε επίσημα τον Herman Van Rompuy ως τον πρώτο εκλεγμένο πρόεδρό του. Πέρα από αυτή την εξέλιξη, η Συνθήκη αυτή αναβάθμισε τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθώς το κατέστησε επίσημα ως ευρωπαϊκό θεσμό (Dinan, 2013).

1.4.2 Λιορισμός του Προέδρου Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Ο Πρόεδρος εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία, με θητεία δυόμιση ετών, η οποία επιδέχεται ανανέωσης μόνο μία φορά. Για τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ισχύει το ασυμβίβαστο της άσκησης οποιουδήποτε εθνικού αξιώματος παράλληλα με την προεδρία (Παπαγιάννης, 2011). Με την εκλογή του μόνιμου Προέδρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο η ΕΕ καθίσταται ακόμη πιο αναγνωρίσιμη στα κράτη-μέλη της αλλά και στις τρίτες χώρες. Βέβαια η δημιουργία θέσεων για τόσους προέδρους δημιουργεί και την ανάγκη για σωστό συντονισμό και ιεράρχηση προτεραιοτήτων, με σκοπό την μέγιστη επιτυχία και δράσεις και την αποτελεσματικότητα της ΕΕ σε όλους τους τομείς (Πλιάκος, 2018).

Στην περίπτωση οποιουδήποτε κωλύματος λόγω ασθένειας ή αιφνίδιου θανάτου ή παραπτώματος του Προέδρου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει την δυνατότητα να προχωρήσει σε άμεσο τερματισμό της θητείας του. Σε αυτή την περίπτωση προβλέπεται η προσωρινή αντικατάστασή του από τον πρόεδρο που ασκεί την εκ περιτροπής προεδρία στο Συμβούλιο της ΕΕ (Παπαγιάννης, 2011).

1.4.3 Καθήκοντα

Ο ρόλος και τα καθήκοντα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ορίζονται στο άρθρο 15 της ΣΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020a). Ειδικότερα ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού

Συμβουλίου:

- Προεδρεύει στις Συνόδους Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και διευθύνει τις εργασίες που διεξάγονται σε αυτό,
- έχει την ευθύνη για την προετοιμασία των διασκέψεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και συνεργάζεται με τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων,
- διευκολύνει την συνοχή και την συναίνεση των εργασιών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,
- παρουσιάζει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση, μετά το πέρας κάθε συνόδου,
- συμβάλλει στην επίτευξη ομοφωνίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ,
- εκπροσωπεί την ΕΕ σε διεθνές επίπεδο, σε διεθνείς Συνόδους Κορυφής και στη Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ (Παπαγιάννης, 2011).

Επίσης με το άρθρο 15 της ΣΕΕ ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ορίζεται και ως εκπρόσωπος της ΕΕ σε θέματα που αφορούν την εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφαλείας (ΚΕΠΠΑ), σε επίπεδο αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων (Παπαγιάννης, 2011). Φυσικά όσα θέματα άπτονται της ΚΕΠΠΑ ο Πρόεδρος τα επιλύει μέσα από άρτια συνεργασία με τον Ύπατο Εκπρόσωπο της ΕΕ για θέματα που αφορούν την ΚΕΠΠΑ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020a).

Η εκπροσώπηση της ΕΕ από τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον Ύπατο Εκπρόσωπο της ΕΕ συμβάλλει σημαντικά στην προβολή των αξιώσεων της Ένωσης σε ζητήματα που αφορούν την ασφάλεια και τις εξωτερικές σχέσεις. Ο ρόλος του Προέδρου σε συνδυασμό με την προσωπικότητά του και το πολιτικό του υπόβαθρο συντελούν στη διαμόρφωση ολόκληρου του οικοδομήματος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ακόμη, η ρητορική του δεινότητα, οι διπλωματικές τεχνικές που χρησιμοποιεί και η ικανότητα να διαμεσολαβεί και να οδηγεί πολλές και διαφορετικές απόψεις των επικεφαλής κρατών-μελών της ΕΕ αποτελούν βασική προϋπόθεση για μια επιτυχημένη θητεία (Παπαγιάννης, 2011).

Αυτή την στιγμή Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου είναι ο Charles Michel, ο οποίος

ανέλαβε τα καθήκοντά του την 1^η Δεκεμβρίου 2019, ύστερα από τον Donald Tusk (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020a).

1.4.4 Εκπροσώπηση στις Διεθνείς Συνόδους Κορυφής

Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκπροσωπεί την ΕΕ σε τρεις βασικούς τύπους διεθνών Συνόδων Κορυφής: α) στις διμερείς Συνόδους Κορυφής, β) στις πολυμερείς Συνόδους Κορυφής και γ) στις πολυμερείς Συνόδους Κορυφής σε επίπεδο ΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020a).

- Διμερείς Σύνοδοι Κορυφής

Οι Σύνοδοι αυτές διοργανώνονται ανάμεσα στην ΕΕ και τους στρατηγικούς της εταίρους. Διεξάγονται τακτικά μία φορά κάθε χρόνο, με χώρες όπως η Ιαπωνία, οι ΗΠΑ, η Ρωσία, η Νότια Αφρική, η Βραζιλία και η Κίνα. Ο τόπος διεξαγωγής των εναλλάσσεται μεταξύ των Βρυξελλών και της εκάστοτε χώρας.

- Πολυμερείς Σύνοδοι Κορυφής

Πρόκειται για Συνόδους Κορυφής όπως η G7, G20 και η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ, στις οποίες η ΕΕ συμμετέχει είτε ως μέλος, είτε προσκαλείται ως κορυφαίος διεθνής παράγοντας.

- Πολυμερείς Σύνοδοι Κορυφής σε επίπεδο ΕΕ

Σε αυτές τις Συνόδους περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων οι διασκέψεις της Ανατολικής Εταιρικής Σχέσης και οι Σύνοδοι Κορυφής ΕΕ-Αφρικανικής Ένωσης, ΕΕ-Ασίας και ΕΕ-Κοινότητας Κρατών της Λατινικής Αμερικής και Καραϊβικής. Κατά παράδοση, όταν είναι η σειρά της ΕΕ να φιλοξενήσει τέτοιες Συνόδους Κορυφής την φιλοξενία αναλαμβάνει το κράτος-μέλος που ασκεί την εκ περιτροπής προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ. Σε αυτές συμμετέχουν οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων της ΕΕ, ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων των συμμετεχόντων κρατών (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020a).

1.5 Αρμοδιότητες Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί διακυβερνητικό όργανο της ΕΕ καθώς αποτελείται από εκπροσώπους των εθνικών κυβερνήσεων των κρατών-μελών της ΕΕ και σκοπός της λειτουργίας του είναι η επίτευξη των εθνικών συμφερόντων των κρατών-μελών (Παπαγιάννης, 2011).

Ήδη από την δεκαετία του 1990 η ΕΕ έχει επεκταθεί σε τομείς όπου τα κράτη-μέλη ήταν αρχικώς διστακτικά στο να επιτρέψουν σε υπερεθνικούς θεσμούς να λάβουν την εξουσία, όπως για παράδειγμα στον τομέα της εξωτερικής και αμυντικής πολιτικής, της κοινωνικής και εργασιακής πολιτικής, της οικονομικής διακυβέρνησης και το σύστημα δικαιοσύνης. Για τον λόγο αυτό οι προαναφερθέντες τομείς κυβερνώνται βάση του διακυβερνητικού μοντέλου, στο οποίο πρωταγωνιστικό ρόλο έχει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Αυτός άλλωστε είναι και ο λόγος που οι υπόλοιποι ευρωπαϊκοί θεσμοί παρακολουθούν στενά τις εργασίες των συνόδων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, καθώς με βάση αυτές διαμορφώνονται όλες οι πολιτικές της ΕΕ (Carammia, et al. 2016).

Οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, όπως καθορίζονται στο άρθρο 15 της ΣΕΕ έχουν ως εξής: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο παρέχει στην Ένωση την αναγκαία για την ανάπτυξη της ώθηση και καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς της προσανατολισμούς και προτεραιότητες. Δεν ασκεί νομοθετική λειτουργία» (Πλιάκος, 2018). Η διάταξη αυτή περιλαμβάνει τον συντονιστικό χαρακτήρα των αρμοδιοτήτων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθιστώντας το ως το κυρίαρχο όργανο της πολιτικής καθοδήγησης της ΕΕ (Παπαγιάννης, 2011) και δίνοντάς του έναν καθαρά πολιτικό ρόλο, ασυμβίβαστο με οποιοσδήποτε νομικές και διαδικαστικές υποχρεώσεις (Πλιάκος, 2018).

Σύμφωνα με την γενική αυτή αρμοδιότητά του, ως κατευθυντήριο όργανο των πολιτικών της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί τον κατεξοχήν θεσμό ο οποίος καθορίζει τους γενικούς προσανατολισμούς της Ένωσης και στην συνέχεια – πάντα σύμφωνα με τις Συνθήκες – αναλαμβάνουν τα αρμόδια όργανα της ΕΕ την λήψη των αναγκαίων μέτρων για την υλοποίηση αυτών των αποφάσεων (Παπαγιάννης, 2011).

Καθίσταται σαφές ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν εκδίδει αποφάσεις αλλά οι αποφάσεις του έχουν την μορφή συμπερασμάτων και υπό αυτή την έννοια είναι απαλλαγμένες από

οποιαδήποτε νομική δεσμευτικότητα. Η δέσμευσή τους έχει καθαρά πολιτικό χαρακτήρα. Μόνη εξαίρεση αποτελούν τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου τα οποία αποτελούν βασική προϋπόθεση της δραστηριοποίησης του Συμβουλίου της ΕΕ (Παπαγιάννης, 2011).

Ο πολιτικός ρόλος που έχει αναλάβει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διαθέτει συγχρόνως θετικά και αρνητικά στοιχεία. Τα θετικά είναι πως έχει την δυνατότητα άμεσης επίλυσης ουσιωδών ζητημάτων που αφορούν την Ένωση, χωρίς τον περιορισμό που δημιουργούν τα διαδικαστικά κωλύματα. Αναντίρρητα αυτό του προσδίδει έναν ολοκληρωτικό ρόλο, για αυτό άλλωστε και αποτελεί τον κατεξοχήν μηχανισμό επίτευξης της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (Πλιάκος, 2018).

Καθορίζοντας τα συμφέροντα και τους στόχους της ΕΕ στους τομείς της εξωτερικής πολιτικής και την πολιτικής ασφαλείας, προσδιορίζει τα στρατηγικά συμφέροντα της Ένωσης. Και για τα ζητήματα που αφορούν την ελευθερία, την ασφάλεια και την δικαιοσύνη καθορίζει τους στρατηγικούς προσανατολισμούς που πρέπει να ακολουθήσει η Ένωση. Μάλιστα, εάν κάποιο κράτος-μέλος εκφράσει την επιθυμία του να αποχωρίσει από την ΕΕ θα πρέπει πρώτα να υποβάλλει το αίτημά του προς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, για να καταστεί αυτό εφικτό (Πλιάκος, 2018).

1.5.1 Πρόταση Προέδρου Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την πρόταση υποψήφιου Προέδρου για την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Θα πρέπει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εγκρίνει τον υποψήφιο με πλειοψηφία (τουλάχιστον 376 βουλευτές). Εάν το πρόσωπο που πρότείνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δεν συγκεντρώσει την απαιτούμενη πλειοψηφία, κατά την διαδικασία της ψηφοφορίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, τότε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει το χρονικό περιθώριο ενός μήνα για να προτείνει νέο υποψήφιο. Η διαδικασία αυτή προβλέπεται στο άρθρο 17 της ΣΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020b).

1.5.2 Διορισμός Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι το όργανο που διορίζει επίσημα το σύνολο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Όλο το θεσμικό σώμα των Επιτρόπων (Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Υπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ και όλοι οι Επίτροποι) θα πρέπει να εγκριθούν με απόλυτη πλειοψηφία από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Λαμβάνοντας την έγκριση του τελευταίου, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διορίζει επισήμως πλέον την Επιτροπή. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει την απόφασή του αυτή με ειδική πλειοψηφία και η διαδικασία προβλέπεται στο άρθρο 17 της ΣΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020b).

1.5.3 Διορισμοί στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα

Έξι μέλη της εκτελεστικής επιτροπής της ΕΚΤ (Πρόεδρος, Αντιπρόεδρος και τέσσερα μέλη) διορίζονται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Την απόφαση αυτή λαμβάνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έπειτα από σύσταση που του γίνεται από το Συμβούλιο της ΕΕ. Το Συμβούλιο έχει προηγουμένως συνεδριάσει με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει για αυτό το θέμα με ειδική πλειοψηφία, όπως περιγράφεται και στο άρθρο 283 της ΣΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020b).

1.6 Συνεδριάσεις Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί την πρωταρχική πηγή του καθορισμού της πολιτικής ατζέντας της ΕΕ μέσα από τις συνόδους υψηλής πολιτικής τους οποίους διοργανώνει. Ο ρόλος του δεν είναι μόνο αυτός του πολιτικού εισηγητή, μέσα από τις κατευθυντήριες γραμμές που προτείνει στην ΕΕ αλλά είναι επίσης το όργανο που συγκεκριμενοποιεί τα τρέχοντα προγράμματα θεσμοθέτησής τους και αιτείται προς όλα τα ευρωπαϊκά όργανα την άμεση δράση προς την υλοποίησή τους (Alexandrova, 2015).

Με την εξέλιξη της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και τις Συνθήκες της ΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο συνέρχεται σε συνόδους κορυφής δύο φορές το εξάμηνο (και τέσσερις ετησίως) έπειτα από κάλεσμα του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Βέβαια όποτε κρίνεται αναγκαίο μπορεί να συγκληθεί έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Πλιάκος, 2018).

Πέρα από τις συνηθισμένες, επίσημες διασκέψεις υπάρχουν και οι ανεπίσημες και οι έκτακτες διασκέψεις. Δεν υπάρχει κάποιος σαφής ορισμός ή μια καθορισμένη κατηγοριοποίηση των ειδών/μορφών των διασκέψεων. Οι ανεπίσημες διασκέψεις δημιουργήθηκαν από την ανάγκη των ηγετών των κρατών-μελών για «ανοιχτές» συζητήσεις, χωρίς την ύπαρξη γραπτών τοποθετήσεων, όπως και συμβαίνει στις επίσημες. Οι έκτακτες διασκέψεις συγκαλούνται όταν συντρέχουν εξελίξεις σε επείγοντα ζητήματα και απαιτούν άμεσα την ανταπόκριση της ΕΕ (Alexandrova, 2015).

Κάθε σύνοδος κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου διαρκεί συνολικά δύο μέρες και στο τέλος ακολουθεί η χαρακτηριστική «οικογενειακή φωτογραφία» των ηγετών των κρατών-μελών (Alexandrova, 2015). Αντίθετα οι ανεπίσημες και οι έκτακτες σύνοδοι διαρκούν μόλις μία μέρα. Στην έναρξη κάθε συνόδου παρίσταται και ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ενώ ανάλογα με το υπό συζήτηση θέμα, μπορούν να προσκληθούν και άλλα πρόσωπα, όπως λ.χ. ο Πρόεδρος της ΕΚΤ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020c).

Η ανάγκη για επίσημες και ανεπίσημες συνεδριάσεις αποφασίστηκε το 1977 στη διάσκεψη του Λονδίνου, όταν οι επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων αντιλήφθηκαν την ανάγκη για δομική βελτίωση και ευελιξία των διασκέψεων, καθώς το έργο που παρήγαγαν ήταν βαρύνουσας σημασίας (Alexandrova, 2015). Αποφασίστηκε, λοιπόν, ένας διαχωρισμός ανάμεσα σε δύο είδη συζητήσεων: α) στις ανεπίσημες συζητήσεις, για θέματα που ποίκιλαν και δεν απαιτούσαν επίσημες αποφάσεις ή κοινές δηλώσεις και φυσικά παρέμεναν ιδιωτικές και β) στις επίσημες, οι οποίες οδηγούν σε παραγωγή αποφάσεων και στον καθορισμό κατευθυντήριων γραμμών για μελλοντικές δράσεις, εκφράζοντας την κοινή άποψη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Alexandrova, 2015).

Ειδικότερα κατά τα πρώτα χρόνια των διασκέψεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ο αριθμός των συμμετεχόντων ήταν σαφώς μικρότερος και οι συζητήσεις διεξάγονταν κυρίως κατά τη διάρκεια γεύματος. Με την αύξηση όμως των κρατών-μελών της ΕΕ μέσω της διεύρυνσης και την εμβάθυνση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σε ζητήματα ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, οι συζητήσεις σε αυτό το κλίμα δεν μπορούσαν να συνεχιστούν κατά αυτό τον τρόπο.

Έτσι αποφασίστηκε η οργάνωση των ανεπίσημων διασκέψεων «ως μια προσπάθεια απομάκρυνσης από τις επίσημες συνεδριάσεις» (Alexandrova, 2015). Αυτή η μορφή συνεδριάσεων προσέφερε στα μέλη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ένα περισσότερο χαλαρό

περιβάλλον, στο οποίο οι ηγέτες είχαν τη δυνατότητα να γνωριστούν καλύτερα μεταξύ τους και να ανταλλάξουν απόψεις πάνω σε ζητήματα που τους ενδιέφεραν και ήταν επίκαιρα (Alexandrova, 2015).

Όσον αφορά τις έκτακτες διασκέψεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, η πρώτη εξ αυτών έγινε τον Απρίλιο του 1990 με κύριο θέμα την επανένωση της Γερμανίας και τα γεγονότα στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη. Δεν είναι σύνηθες να συγκαλούνται έκτακτα Ευρωπαϊκά Συμβούλια, παρά μόνο για εξαιρετικά επείγοντα ζητήματα, όπως και συνέβη για το τρομοκρατικό χτύπημα στις ΗΠΑ στις 9/11 (Alexandrova, 2015).

Η μόνη διαφορά των ανεπίσημων και των έκτακτων διασκέψεων είναι ότι οι δεύτερες συγκαλούνται σε εξαιρετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Τα συμπεράσματα που δημοσιοποιούνται επικεντρώνονται κυρίως στο ζήτημα που αποτέλεσε την αφορμή σύγκλησης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Σε διάρκεια περίπου σαράντα ετών έλαβαν χώρα μόλις δέκα έκτακτες σύνοδοι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, με τις πέντε από αυτές κατά το διάστημα από τον Δεκέμβριο του 2009 έως τον Νοέμβριο του 2014. Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την ανάδυση εξαιρετικά σημαντικών ζητημάτων κατά τα τελευταία χρόνια, τα οποία απαιτούν την άμεση και ύψιστη αντίδραση της ΕΕ (Alexandrova, 2015).

Η αύξηση του αριθμού των διασκέψεων και η ανάγκη για ανεπίσημες και έκτακτες συνόδους αποτελεί συνέπεια των πολιτικών εξελίξεων τα τελευταία έτη. Ζητήματα που έχουν να κάνουν με την παγκόσμια οικονομία και την οικονομική κρίση και την εξωτερική πολιτική και δράση της Ένωσης ορίζουν την επιτακτική ανάγκη για εύρεση άμεσων λύσεων και συμβάλλουν στη διαμόρφωση της υψηλής πολιτικής των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων (Alexandrova, 2015).

1.6.1 Τυπική διαδικασία διασκέψεων

Οι Σύνοδοι Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αρχίζουν από το 1987 με μια ομιλία του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο οποίος ενημερώνει τα μέλη σχετικά με την θέση του Κοινοβουλίου πάνω σε βασικά ζητήματα που απασχολούν την ΕΕ και έπειτα αφού

ακολουθήσει μια σύντομη συζήτηση, ο ίδιος αποχωρεί από την αίθουσα (Grinsven, 2003).

Ο κεντρικός χώρος στον οποίο λαμβάνει χώρα η διάσκεψη είναι απομονωμένος από τον έξω κόσμο. Εάν κάποιο μέλος θελήσει να καλέσει έναν βοηθό του ή ένα μέλος της Μόνιμης Αντιπροσωπείας για επεξήγηση ή συμβουλή πάνω σε κάποιο ζήτημα τότε πατάει ένα κουμπί το οποίο στέλνει σήμα σε διπλανό χώρο (Grinsven, 2003) όπου βρίσκεται η ομάδα Antici (πρόκειται για μια ομάδα υψηλόβαθμων διπλωματών, η οποία καθιερώθηκε το 1975 και έλαβε το όνομά της από τον Ιταλό διπλωμάτη Paolo Antici) (European Council, 2020). Τα μέλη της ομάδας Antici είναι επίσης διπλωμάτες και στενοί συνεργάτες της Μόνιμης Αντιπροσωπείας και βρίσκονται κοντά στον χώρο διεξαγωγής της διάσκεψης, μεταφέροντας μηνύματα στους εθνικούς ηγέτες καθ' όλη την διάρκεια (Grinsven, 2003).

Η πορεία των διασκέψεων αναμεταδίδεται στον έξω κόσμο μέσω αξιωματούχων της ΓΓΣ, οι οποίοι βρίσκονται στον χώρο της διάσκεψης κρατώντας σημειώσεις. Για περίπου δεκαπέντε λεπτά ένας αξιωματούχος της ΓΓΣ βρίσκεται μέσα στον κεντρικό χώρο της συνεδρίασης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και κρατάει σημειώσεις ενώ στην συνέχεια τον διαδέχεται συνάδελφός του για να τον αντικαταστήσει, ακολουθώντας την ίδια πρακτική. Ο αξιωματούχος της ΓΓΣ ενημερώνει την ομάδα Antici στο διπλανό δωμάτιο για την εξέλιξη των διαπραγματεύσεων (Grinsven, 2003).

Καθώς όλοι οι ηγέτες έχουν την δυνατότητα να ομιλούν στη μητρική τους γλώσσα, στη διάρκεια του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, ένας αριθμός μεταφραστών παρευρίσκεται επίσης στον ίδιο χώρο. Η ταυτόχρονη μετάφραση με την πορεία των συζητήσεων είναι προσβάσιμη μόνο από τους εθνικούς ηγέτες που συνεδριάζουν. Οι εκπρόσωποί τους βρίσκονται σε διαφορετικό χώρο και πρέπει να περιμένουν την τακτική προφορική ενημέρωση από την ομάδα Antici ή τους υπαλλήλους της ΓΓΣ (Grinsven, 2003).

Προς το τέλος της ημέρας οι συνεδριάσεις διακόπτονται και ακολουθεί το καθιερωμένο δείπνο. Ο ΓΓ του Συμβουλίου συλλέγει συμπεράσματα, τα οποία θα εκδοθούν την επομένη. Το τελικό στάδιο της διάσκεψης αφιερώνεται στην οριστικοποίηση των συμπερασμάτων (Grinsven, 2003) και τέλος ακολουθεί η διαδικασία της συνέντευξης Τύπου του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Dinan, 2005).

1.7 Διαδικασία λήψης αποφάσεων Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει τις αποφάσεις του μέσω της συναίνεσης. Αυτή η μέθοδος έρχεται σε αντίθεση με την ομοφωνία, σύμφωνα με την οποία πρέπει να διεξαχθεί νόμιμη ψηφοφορία και στην οποία απαιτείται η θετική ψήφος όλων των μελών (Παπαγιάννης, 2011). Επομένως, όταν μια απόφαση λαμβάνεται με συναίνεση και στην περίπτωση που δεν υπάρχουν ρητές αντίθετοι ψήφοι τότε δεν απαιτείται η διεξαγωγή ψηφοφορίας για την λήψη της. Κατ' εξαίρεση το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο λαμβάνει αποφάσεις με ειδική πλειοψηφία όταν πρόκειται να αποφασίσει για την υποψηφιότητα του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τον διορισμό του Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ καθώς και για τον κατάλογο των συνθέσεων του Συμβουλίου της ΕΕ και της προεδρίας τους (Παπαγιάννης, 2011).

Σύμφωνα με το άρθρο 48 παράγραφος 3 της ΣΕΕ, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφασίζει για διαδικαστικά ζητήματα με απλή πλειοψηφία, όπως επίσης και στο άρθρο 235 παράγραφος 4 της ΣΕΕ η οποία αφορά την κατάρτιση εσωτερικού κανονισμού (Παπαγιάννης, 2011). Για την τέλεση ψηφοφορίας απαιτείται η παρουσία των 2/3 των μελών του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016a).

1.8 Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Κάθε ευρωπαϊκός θεσμός πρέπει να ξεκινάει με το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Τα συμπεράσματα που εκδίδει στο τέλος κάθε συνόδου έχουν ως στόχο την καθοδήγηση των υπόλοιπων ευρωπαϊκών οργάνων προς την λήψη αποφάσεων (Peterson and Bomberg, 1999). Σε αυτά καταγράφονται λεπτομερώς τα ζητήματα που απασχολούν την ΕΕ και υπάρχει μια συνοπτική περιγραφή με δράσεις τις οποίες μπορούν να ακολουθήσουν οι θεσμοί προς την επίτευξη των στόχων της Ένωσης. Ακόμη, στα συμπεράσματα μπορεί να τεθεί χρονική προθεσμία για την επίτευξη μιας συμφωνίας για ένα συγκεκριμένο ζήτημα ή για την υποβολή μιας νομοθετικής πρότασης (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020d).

Με αυτή την πρακτική το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μπορεί να ασκεί επιρροή και να κατευθύνει το γενικό πολιτικό θεματολόγιο της ΕΕ. Πριν την έναρξη μιας συνόδου το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μαζί με τον Πρόεδρό του διαμορφώνουν ορισμένες κατευθυντήριες

γραμμές των συμπερασμάτων που θα προκύψουν. Αυτές συζητούνται στο ΣΓΥ και αργότερα εγκρίνονται στη διάσκεψη του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Τα συμπεράσματα που εκδίδει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εγκρίνονται με ομοφωνία από όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020d). Ο λόγος που τα συμπεράσματα είναι διατυπωμένα με μεγάλη λεπτομέρεια και ακρίβεια είναι διότι οφείλουν να παρέχουν ξεκάθαρες οδηγίες προς τα σώματα της ΕΕ τα οποία συμμετέχουν επί της νομοθετικής διαδικασίας (Bressanelli and Chelotti, 2016).

Καθώς το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πραγματοποιεί ορισμένες άτυπες ή έκτακτες συνόδους των επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων, ορισμένες φορές συμμετέχουν σε αυτές και ηγέτες τρίτων χωρών (μη μέλη της ΕΕ). Σε αυτές τις συνόδους οι ηγέτες εγκρίνουν κάποια δήλωση και δεν εκδίδονται επίσημα συμπεράσματα (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020d).

1.9 Χώρος διεξαγωγής των συνόδων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου

Το κτίριο Europra από τις αρχές του 2017 κατέστη η μόνιμη έδρα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Φιλοξενεί τις Συνόδους Κορυφής της ΕΕ, πολυμερείς διασκέψεις καθώς υπουργικές συνόδους. Επίσης στο κτίριο Europra στεγάζονται τα γραφεία των εθνικών αντιπροσωπειών όπως και του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Council of the European Union, 2018b).

Η ανέγερση του κτιρίου Europra αποφασίστηκε από τους ηγέτες της ΕΕ το 2004, οπότε και κρίθηκε ότι όλες οι Σύνοδοι Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου πρέπει να πραγματοποιούνται στις Βρυξέλλες και όχι στα κράτη-μέλη της Ένωσης. Το κτίριο Justus Lipsius, το οποίο άρχισε να οικοδομείται στα τέλη της δεκαετίας του 1980, δεν είχε σχεδιαστεί με τις κατάλληλες προδιαγραφές ώστε να φιλοξενεί συνόδους. Τότε οι σύνοδοι λάμβαναν χώρα εκτός Βρυξελλών (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020e).

Τα τελευταία χρόνια οι Σύνοδοι Κορυφής αποτελούν τις σημαντικότερες συνεδριάσεις στο πλαίσιο λειτουργίας της ΕΕ και ο αριθμός τους αυξάνεται σταθερά. Από τις τέσσερις που προβλέπονται ετησίως έχουν ανέλθει σε οχτώ ή εννιά. Μάλιστα το 2015 έλαβαν χώρα 12 Σύνοδοι Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, αριθμός που ξεπέρασε κάθε προηγούμενο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020e).

Στο κτίριο Europra οι ανάγκες της διεξαγωγής των Ευρωπαϊκών Συμβουλίων καλύπτονται πλήρως, καθώς παρέχεται η απαιτούμενη ασφάλεια ενώ τα στοιχεία της βιώσιμης ανάπτυξης τα οποία διαθέτει μπορεί κανείς να τα εντοπίσει και στην τεχνολογία και στα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020e).

Η πρόσοψή του είναι κατασκευασμένη από διαφορετικά παράθυρα. Αυτό έχει ως σκοπό την υπενθύμιση πως στην ΕΕ είμαστε όλοι «ενωμένοι στην πολυμορφία» ενώ ταυτόχρονα είναι όλα από ξύλο βελανιδιάς, ένα δέντρο που εντοπίζεται σε κάθε μέρος της Ευρώπης (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020e).

Κεφάλαιο 2. Σύντομη ιστορική αναδρομή προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση

Μετά την λήξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και τις καταστροφικές συνέπειες που επέφερε στην Γηραιά Ήπειρο, οι ηγέτες των ευρωπαϊκών χωρών έλαβαν την απόφαση να μην επιτρέψουν κάτι τέτοιο να επαναληφθεί. Για αυτόν τον λόγο ξεκίνησαν τις πρώτες εργασίες προς μια πολιτική και οικονομική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (ενοποίηση) ανάμεσα στα κράτη-μέλη (Σκουμπούρης και Τασσιόπουλος, 1992).

Οι τρεις Κοινότητες της ΕΕ ιδρύθηκαν για τον σκοπό αυτό με την εξής χρονολογική σειρά:

- Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα (ΕΚΑΧ): Η ιδρυτική συνθήκη της ΕΚΑΧ υπογράφηκε το 1951 στο Παρίσι από τους Έξι: Γαλλία, Γερμανία, Ιταλία, Βέλγιο, Κάτω Χώρες και Λουξεμβούργο. Οι κύριοι στόχοι της ήταν η ελεύθερη διακίνηση του άνθρακα και του χάλυβα, με σκοπό την βιομηχανική και οικονομική ανάπτυξη, η ελευθερία της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και η ακόλουθη δημιουργία μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς και ο ελεύθερος ανταγωνισμός των επιχειρήσεων (Σκουμπούρης και Τασσιόπουλος, 1992).
- Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ): Υπογράφηκε από τα ίδια έξι κράτη-μέλη το 1957 στη Ρώμη, με σκοπό την δημιουργία της ενιαίας αγοράς, την οικονομική ολοκλήρωση ανάμεσα στα κράτη-μέλη και την ταυτόχρονη οικονομική ανάπτυξη των ίδιων αλλά και των περιφερειών τους και την αναγκαία βελτίωση του βιοτικού επιπέδου όλων των πολιτών (Σκουμπούρης και Τασσιόπουλος, 1992).

- Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας (ΕΚΑΕ): Συγχρόνως με την ίδρυση της ΕΟΚ έλαβε χώρα και η ιδρυτική Συνθήκη της ΕΚΑΕ από τα ίδια κράτη-μέλη. Οι στόχοι της περιλάμβαναν την χρήση της ατομικής ενέργειας μόνο για ειρηνικούς σκοπούς και την δυνητική αυτάρκεια των κρατών-μελών σε ενεργειακούς πόρους, ώστε να μειωθεί η εξάρτησή τους από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία (Σκουμπούρης και Τασιόπουλος, 1992).

Παρά τον φαινομενικά οικονομικό χαρακτήρα των τριών ιδρυτικών Κοινοτήτων, η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση αποτελούσε κατά κόρον την πολιτική ολοκλήρωση ανάμεσα στα κράτη-μέλη της Ένωσης, καθώς οι μέχρι πρότινος φραγμοί που ενυπήρχαν ανάμεσά τους κατακερματίζονταν με την εγκαθίδρυση των υπερεθνικών θεσμών που προβλέπονταν σε αυτές (Γαραντζιώτη, 2016).

2.1 Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη

Τα αποτελέσματα της ΔΚΔ του 1985 αποτέλεσαν το επίκεντρο των συζητήσεων στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Λουξεμβούργου. Η πολιτική συμφωνία η οποία επιτεύχθηκε στο Λουξεμβούργο το 1986 αποτέλεσε την δίοδο για την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιουλίου 1987. Περιλάμβανε έγγραφο με τις τροποποιήσεις των Κοινοτικών Συνθηκών και ένα κείμενο σχετικά με την συνεργασία των κρατών-μελών στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής. Η ΕΕΠ έδωσε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο νομική βάση για πρώτη φορά σε Συνθήκη, κατοχυρώνοντας την ύπαρξή της και καθορίζοντας την σύνθεσή της: «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα συγκαλεί τους αρχηγούς κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών-μελών καθώς και τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής των ευρωπαϊκών κοινοτήτων. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα συνέρχεται τουλάχιστον δύο φορές τον χρόνο» (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016b).

Μολονότι οι εξουσίες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου δεν προσδιορίζονται στην ΕΕΠ εξακολουθεί να διαδραματίζει σημαντικότα ρόλο στις εξελίξεις του ευρωπαϊκού οικοδομήματος (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012).

2.1.1 Στόχοι της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης

Μέσα από την ΕΕΠ κατέστη εφικτή η αναθεώρηση των Συνθηκών της Ρώμης, δηλαδή της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ, με σκοπό την επίτευξη μιας περαιτέρω ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και την δημιουργία μιας εσωτερικής ευρωπαϊκής αγοράς. Με αυτό τον τρόπο θα διασφαλιστεί η ελευθερία της κυκλοφορίας των εμπορευμάτων και των αγαθών, των υπηρεσιών, των κεφαλαίων αλλά και η ελευθερία στην μετακίνηση των ανθρώπων. Επιπρόσθετα διεύρυνε τις αρμοδιότητες των ευρωπαϊκών οργάνων σε αρκετούς πολιτικούς τομείς, μέσα από την τροποποίηση των κανόνων λειτουργίας τους (EUR-Lex, 2018).

Αναντίρρητα, οι τροποποιήσεις των αρμοδιοτήτων και οι διευρύνσεις των καθηκόντων τις οποίες έθεσε σε θεσμικά όργανα άνοιξαν τον δρόμο για την πολιτική και οικονομική ολοκλήρωση στην Ευρώπη, την οποία στην συνέχεια θα κατοχυρώσει η Συνθήκη του Μάαστριχτ (EUR-Lex, 2018).

Οι βασικότεροι στόχοι της ΕΕΠ είναι οι εξής:

- Τροποποίηση της Κοινοτικής Συνθήκης της ΕΟΚ στο επίπεδο της λήψης αποφάσεων του Συμβουλίου της ΕΕ,
- τροποποίηση των αρμοδιοτήτων οι οποίες τέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο,
- τροποποίηση των αρμοδιοτήτων οι οποίες δόθηκαν στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή,
- διεύρυνση των αρμοδιοτήτων της Συνθήκης της ΕΟΚ και της ΕΚΑΕ,
- δημιουργία Συνθήκης για την ΚΕΠΠΑ (EUR-Lex, 2018).

2.1.2 Δομή της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Πράξης

Η ΕΕΠ αποτελείται από ένα προοίμιο και τέσσερις βασικούς τίτλους (I-IV), ενώ ακόμη περιλαμβάνει και μια σειρά από δηλώσεις, οι οποίες εγκρίθηκαν κατά την διάρκεια της διάσκεψης (EUR-Lex, 2018).

Στο προοίμιο γίνεται λόγος για τους βασικούς στόχους που θέτει η Συνθήκη και δημιουργείται το κλίμα – μέσα από την επιθυμία όλων των συμμετεχόντων – να ιδρυθεί μια

Ευρωπαϊκή Ένωση, βάση της οποίας θα αποτελεί η στενότερη συνεργασία των κρατών-μελών της ΕΕ. Ακόμη στο προοίμιο περιλαμβάνεται ο ολοκληρωτικός χαρακτήρας της ΕΕΠ, μέσα από την κατοχύρωση κοινών κανόνων από όλα τα κράτη-μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και την εποικοδομητική συνεργασία τους προς την δημιουργία μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής (EUR-Lex, 2018).

Ιδιαίτερος το προοίμιο τονίζει την αναθεώρηση των Συνθηκών για την επίτευξη δύο συγκεκριμένων στόχων: «την βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης μέσα από την περαιτέρω επέκταση των κοινών πολιτικών που θα μοιράζονται τα κράτη-μέλη και την ανεύρεση νέων στόχων για τον σκοπό αυτό» και συγχρόνως «την διασφάλιση μιας καλύτερης λειτουργίας των Κοινοτήτων» (EUR-Lex, 2018).

- Στον Τίτλο I περιλαμβάνονται οι κοινοί κανόνες που έχουν ως σκοπό την πολιτική συνεργασία των κρατών-μελών των ΕΚ,
- στον Τίτλο II αναφέρονται οι σχετικές τροποποιήσεις των Συνθηκών με στόχο την ίδρυση ΕΚ,
- στον Τίτλο III περιλαμβάνεται η ευρωπαϊκή πολιτική συνεργασία των κρατών-μελών στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής,
- τέλος, στον Τίτλο IV αναφέρονται οι γενικές και τελικές διατάξεις (EUR-Lex, 2018).

Η κυριότερη θεσμική μεταβολή που θέσπισε η ΕΕΠ για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι η επισημοποίηση των Συνόδων Κορυφής των επικεφαλής των κρατών ή κυβερνήσεων, τις οποίες διεξάγει. Αργότερα με την Συνθήκη του Μάαστριχτ θα καθοριστούν οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και συγκεκριμένα στο άρθρο 15 της ΣΕΕ (EUR-Lex, 2018).

Κεφάλαιο 3. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (ονομάζεται και Συνθήκη για την ΕΕ) αποτελεί το νέο στάδιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης καθώς με αυτήν τίθενται πιο σταθερές βάσεις προς μία πολιτική ολοκλήρωση. Η ταυτόχρονη κρίση στα Βαλκάνια με τον πρόεδρο της Σοβιετικής Ένωσης Mikhail Gorbachev να προσπαθεί να ιδρύσει την Κοινοπολιτεία των Ανεξάρτητων

Δημοκρατιών (έπειτα από απόφαση των τριών σλαβικών δημοκρατιών: Ρωσίας, Λευκορωσίας και Ουκρανίας) και την πτώση του τείχους του Βερολίνου στην Γερμανία, αποτέλεσαν τον καταλύτη για την υπογραφή της Συνθήκης του Μάαστριχτ και την θεσμοθέτηση της ΚΕΠΠΑ (Ιωακειμίδης, 1993).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Στρασβούργου τον Δεκέμβριο του 1989 όρισε την έναρξη ΔΚΔ για την ΟΝΕ. Κατά την έκτακτη Σύνοδο Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Δουβλίνο τον Απρίλιο του 1990 ξεκίνησαν και οι προπαρασκευαστικές εργασίες για την ΔΚΔ προς μία πολιτική ένωση (Συμβούλιο της ΕΕ, 2016b).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Μάαστριχτ έλαβε χώρα στις 9-10 Δεκεμβρίου του 1991 αλλά τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου του 1993. Αποτελεί σύνηθες φαινόμενο άλλωστε κάτι τέτοιο στις πολυμερείς διαπραγματεύσεις (Ιωακειμίδης, 1993). Είχε καταστεί σαφές εξ αρχής πως η επιτυχής κατάληξη των διαπραγματεύσεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μάαστριχτ εξαρτιόταν από τέσσερις θεματικές:

- Την ΚΕΠΠΑ και τα ζητήματα άμυνας και λήψης αποφάσεων για τον σκοπό αυτό,
- την συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και των εσωτερικών υποθέσεων,
- την κοινωνική πολιτική και τις προτάσεις για λήψη των αποφάσεων με την διαδικασία της ειδικής πλειοψηφίας,
- την ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής (Ιωακειμίδης, 1993).

Η επιτυχής έκβαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μάαστριχτ μπορεί να αποδοθεί σε δύο σημαντικούς λόγους. Αφενός, στην διπλωματική ευελιξία που επέδειξαν οι επικεφαλής των κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών-μελών που συμμετείχαν σε αυτήν. Κάθε συμβαλλόμενο μέρος, μέσα από διπλωματικούς ελιγμούς που οφείλονται στην πολιτική εμπειρία τους, δύναται να αναγνωρίσει και να εντοπίσει τις συγκεκριμένες θέσεις και τα αιτήματα των υπολοίπων. Στη συνέχεια με ουσιαστικές διαπραγματεύσεις φτάνουν σε ένα σημείο συμμετρικότητας, όπου η κατανομή των θετικών και των αρνητικών είναι – όσο το δυνατόν περισσότερο – ισόποση (Ιωακειμίδης, 1993).

Αφετέρου, στην εξωτερική πίεση που ασκούσαν εκείνη την δεδομένη χρονική περίοδο εξωγενείς παράγοντες, που όμως λειτούργησαν θετικά για την έκβαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ενόσω διαρκούσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Μάαστριχτ, η κατάσταση στα Βαλκάνια κλιμακώνονταν, με αποτέλεσμα να επικρατεί η αίσθηση σε όλους πως αν δεν επιτευχθεί συμφωνία στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τότε θα υπονομευθεί ολόκληρη η αξιοπιστία του οικοδομήματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης (Ιωακειμίδης, 1993).

Μετά την υπογραφή της Συνθήκης για την ΕΕ στις 7 Φεβρουαρίου του 1992 στο Μάαστριχτ, έλαβαν τέλος και οι ΔΚΔ. Λόγω όμως της αδυναμίας επικύρωσής της από όλα τα κράτη-μέλη μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου του 1992 η έναρξη της ισχύος της αναβλήθηκε και τέθηκε σε ισχύ την 1^η Νοεμβρίου 1993 (Ιωακειμίδης, 1993).

3.1 Διάρθρωση και περιεχόμενο

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτελείται από δεκαεννέα άρθρα, αριθμημένα με τα γράμματα της αλφαβήτου (Α έως Σ στο ελληνικό κείμενο), τα οποία ομαδοποιούνται σε επτά τίτλους. Συμπληρώνεται με την Τελική Πράξη, η οποία περιλαμβάνει δεκαεπτά Πρωτόκολλα και τριάντα τρεις Δηλώσεις (Ιωακειμίδης, 1993). Σύμφωνα με το άρθρο Α των Κοινών Διατάξεων της Συνθήκης «τα Υψηλά Συμβαλλόμενα μέρη ιδρύουν μεταξύ τους μία ΕΕ, εφεξής καλούμενη “ Ένωση”» (Επίσημη Εφημερίδα των ΕΚ, 1992). Αυτό που αρχικά πρέπει να καταστεί σαφές είναι πως η ΣΕΕ δεν εγκαθιδρύει την ΕΕ αλλά συμβάλλει στην πορεία της οικοδόμησης της Ένωσης (Ιωακειμίδης, 1993).

Επιπλέον, η ΣΕΕ αναφέρει « Η παρούσα Συνθήκη ανοίγει μια νέα φάση στην διαδικασία μιας διαρκώς στενότερης ένωσης των λαών της Ευρώπης, στην οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται όσο το δυνατόν πιο κοντά στους πολίτες» (αναφορά στην αρχή της επικουρικότητας) και «Η Ένωση βασίζεται στις ΕΚ, συμπληρούμενες με τις πολιτικές και τις μορφές συνεργασίας που θεσπίζονται με την παρούσα συνθήκη. Έχει ως αποστολή να οργανώσει συνεκτικά και αλληλέγγυα τις σχέσεις μεταξύ των κρατών-μελών και των λαών τους» (Επίσημη Εφημερίδα των ΕΚ, 1992).

Έργο της Ένωσης είναι η οργάνωση των σχέσεων μεταξύ των κρατών-μελών και μεταξύ των λαών και των κρατών-μελών, μέσα από την αλληλεγγύη και την συνοχή, με πολιτικές και μορφές συνεργασίας που θα έχουν ως βάση τους έναν διακυβερνητικό χαρακτήρα. Αποτέλεσμα των ανωτέρω αποτελεί η δημιουργία των τριών Πυλώνων:

- Πυλώνας I: οι Ευρωπαϊκές Κοινότητες,
- Πυλώνας II: η ΚΕΠΠΑ και η κοινή αμυντική πολιτική,
- Πυλώνας III: η συνεργασία στους τομείς της δικαιοσύνης και τις εσωτερικές υποθέσεις.

Επιπλέον η ΣΕΕ ορίζει ως στόχους της ΕΕ την δημιουργία «μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης», η οποία θα περιλαμβάνει κοινό νόμισμα, ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων των ανθρώπων, την διατήρηση του «κοινοτικού κεκτημένου», δηλαδή των Συνθηκών της ισχύουσας έννομης τάξης των ΕΚ και την περαιτέρω οικοδόμηση αυτών και εισηγείται την θέσπιση της κοινής ιθαγένειας των μελών της. Επιφυλάσσεται μάλιστα για μελλοντική αναθεώρηση της Συνθήκης με ΔΚΔ το 1996 (Επίσημη Εφημερίδα των ΕΚ, 1992).

Θα μπορούσαμε να συνοψίσουμε τους πέντε βασικούς στόχους τους οποίους θέτει η ΣΕΕ στους εξής:

- Εγκαθίδρυση μιας οικονομικής και νομισματικής ένωσης,
- θέσπιση μιας κοινής εξωτερικής πολιτικής και μιας πολιτικής ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ),
- ανάπτυξη της κοινωνικής διάστασης της ΕΚ,
- βελτίωση της αποτελεσματικότητας των θεσμικών οργάνων της Ένωσης,
- ενίσχυση της δημοκρατικής νομιμότητας των οργάνων (Γιέρου και Ματθαίος, 2008).

3.2 Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στη Συνθήκη του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ όρισε για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο : « το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είτε να παρέχει στην Ένωση την απαραίτητη ώθηση για την ανάπτυξή της και είτε να καθορίζει τις γενικές κατευθυντήριες γραμμές τούτου» (Dinan, 2005). Ακόμη, η Συνθήκη για την ΕΕ επισημοποιεί την πρακτική, σύμφωνα με την οποία Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου θα είναι ο αρχηγός κράτους ή κυβέρνησης του κράτους το οποίο ασκεί την εκ περιτροπής προεδρία στο Συμβούλιο των Υπουργών και κάθε Ευρωπαϊκό Συμβούλιο θα παρουσιάζει, μετά το τέλος της κάθε Συνόδου Κορυφής, μία γραπτή έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αλλά και ετησίως θα παρουσιάζει την καταγεγραμμένη πρόοδο που σημείωσε η ΕΕ (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012).

Ενδεχομένως να μοιάζει οξύμωρο το γεγονός ότι η Συνθήκη του Μάαστριχτ αναγνώρισε – κάτι το οποίο για πρώτη φορά γίνεται σε Συνθήκη – την πολιτική σημασία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, δίχως όμως να επισημοποιήσει το θεσμικό καθεστώς του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Ωστόσο η επιτυχία της αποδοτικότητας του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου οφείλεται, σύμφωνα με κάποιους μελετητές, σε αυτήν ακριβώς την ανεπισημότητα και τον αυθόρμητο χαρακτήρα που είχαν όλα τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια (Dinan, 2005).

Αναπόφευκτα όμως, με την πάροδο των ετών και την διαρκώς αυξανόμενη είσοδο νέων κρατών-μελών στην ΕΕ, η σχετική οικειότητα η οποία ενυπήρχε σε όλα τα Ευρωπαϊκά Συμβούλια μετουσιώθηκε σε πιο μεθοδικές και οργανωμένες διασκέψεις, καθώς προστέθηκαν περισσότεροι εθνικοί ηγέτες των κρατών-μελών στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων (Dinan, 2005).

Στην Συνθήκη του Άμστερνταμ το 1997 καθορίστηκαν οι αρμοδιότητες του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας (ΚΕΠΠΑ) για την ΕΕ : «Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τις αρχές και τους γενικούς προσανατολισμούς της ΚΕΠΠΑ, συμπεριλαμβανομένων των θεμάτων που έχουν συνέπειες στην άμυνα [...] και αποφασίζει για τις κοινές στρατηγικές οι οποίες θα εφαρμόζονται από την Ένωση σε τομείς όπου τα κράτη-μέλη έχουν κοινά συμφέροντα και τα οποία επιθυμούν να διασφαλίσουν» (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012).

Τον Δεκέμβριο του 2009 με την Συνθήκη της Λισαβόνας το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ορίζεται πλέον ως θεσμικό όργανο της ΕΕ. Επιπρόσθετα η Συνθήκη αυτή προβλέπει την σταθερή Προεδρία για το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και ορίζει την ύπαρξη ενός συγκεκριμένου Προέδρου στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ο οποίος θα εκλέγεται από τα μέλη του με θητεία για δυόμιση έτη (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012).

Από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο πηγάζουν όλες οι σημαντικές αποφάσεις τις οποίες λαμβάνει η ΕΕ για την ορθότερη και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση τόσο των εσωτερικών όσο και των διεθνών προκλήσεων. Τομείς όπως ο οικονομικός, ο χρηματοπιστωτικός και ο νομισματικός τομέας αλλά και οι τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης, της διεύρυνσης, της συνεργασίας και των διεθνών σχέσεων, υπεισέρχονται στην σφαίρα επιρροής αυτού του ευρωπαϊκού οργάνου. Έτσι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με την Συνθήκη του Μάαστριχτ

αναλαμβάνει τον στρατηγικό του ρόλο στην Ένωση (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012).

3.2.1 Στρατηγικό θεματολόγιο

Οι στόχοι τους οποίους έθεσε από νωρίς η Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτέλεσαν και τον ορίζοντα στον οποίο το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε να κατευθύνει το πολιτικό και στρατηγικό του θεματολόγιο. Ως προτεραιότητά του έθεσε τέσσερα βασικά ζητήματα:

- Την προστασία των πολιτών και των ελευθεριών τους,
- την ώθηση προς την ανάπτυξη μιας υγιούς οικονομίας,
- την οικοδόμηση μιας πράσινης, κλιματικά ουδέτερης κοινωνικής Ευρώπης,
- την προάσπιση των αξιών αλλά και των συμφερόντων της ΕΕ στο διεθνές πολιτικό σκηνικό (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Καθώς η ΕΕ αποτελεί έναν χώρο ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναλαμβάνει να ορίσει τις στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές του νομοθετικού και επιχειρησιακού αυτού τομέα. Οι κατευθυντήριες αυτές γραμμές καλύπτουν πτυχές όπως το κράτος δικαίου, τα θεμελιώδη δικαιώματα, τον έλεγχο των συνόρων, την πολιτική της μετανάστευσης και το άσυλο αλλά και την αστυνομική και δικαστική συνεργασία (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Στον τομέα της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στηρίζεται σε τέσσερα δομικά στοιχεία: α) στις αξίες του κράτους δικαίου, β) στην αμοιβαία εμπιστοσύνη και γ) στην προστασία του κοινού ευρωπαϊκού χώρου (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f). Σχετικά με το θέμα της παράνομης μετανάστευσης, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο είναι αρμόδιο για την άμεση δράση ώστε να αντιμετωπιστούν τα αίτια του φαινομένου και η προέλευση των μεταναστευτικών ροών. Και στις δύο αυτές περιπτώσεις η συνεργασία με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης των μεταναστών είναι πολύ σημαντική (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f). Οι κύριοι στόχοι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου σχετικά με την παράνομη μετανάστευση είναι:

- Η ενίσχυση και η διεύρυνση των περιφερειακών προγραμμάτων προστασίας,
- η αποφασιστική αντιμετώπιση της παράνομης διακίνησης και της εμπορίας ανθρώπων,
- η αποτελεσματική θέσπιση μιας πολιτικής επιστροφής των μεταναστών (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Η απουσία αποτελεσματικού ελέγχου στα εσωτερικά σύνορα και ο διαρκώς αυξανόμενος αριθμός των ανθρώπων που εισέρχονται στην ΕΕ απαιτεί μια δραστική διαχείριση των κοινών εξωτερικών συνόρων της ΕΕ. Τα αιτήματα που έχει διατυπώσει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο σχετικά με το ζήτημα αυτό είναι:

- Ο εκσυγχρονισμός της διαχείρισης των συνόρων με έναν οικονομικά αποδοτικό τρόπο,
- η ενίσχυση της βοήθειας από τρίτους,
- η δυνατότητα θέσπισης ενός ευρωπαϊκού συστήματος φύλαξης των συνόρων,
- ο εκσυγχρονισμός της κοινής πολιτικής θεωρήσεων (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Σχετικά με την προστασία των πολιτών και των ελευθεριών τους, η ανάγκη που γεννήθηκε ανάμεσα στους ηγέτες της ΕΕ να καταστήσουν την Γηραιά Ήπειρο ένα μέρος όπου όλοι οι άνθρωποι θα αισθάνονται ελεύθεροι και ασφαλείς αποτυπώνεται στην προτεραιότητα που έθεσε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προς την επίτευξη αυτού του σκοπού. Αυτό δύναται να επιτευχθεί μέσα από τον αποτελεσματικό έλεγχο των συνόρων της ΕΕ και την υποδαύλιση της εμπορίας των ανθρώπων και των παράνομων μεταναστευτικών ροών προς αυτή. Συγχρόνως η άρτια συνεργασία της ΕΕ με τις χώρες καταγωγής και διέλευσης κρίνεται αναγκαία και απαραίτητη για τον συγχρονισμό των δράσεων της Ένωσης. Κρίνεται συνεπώς αναγκαία η δημιουργία μιας συμφωνίας, η οποία θα περιλαμβάνει μια αποτελεσματικότερη πολιτική ασύλου (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Με την βελτίωση των διακρατικών συνεργασιών και της ανταλλαγής πληροφοριών ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ επιτυγχάνεται και η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και των διαφόρων επιθέσεων στον κυβερνοχώρο, που αποτελεί νέο είδος πολέμου στην εποχή που διανύουμε. Παράλληλα όμως καθίσταται δυνατή και η προστασία των πολιτών από την παραπληροφόρηση (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Όσον αφορά την ανάπτυξη της υγιούς και σταθερής οικονομικής βάσης, τα προαπαιτούμενα αυτών αποτελούν την ευημερία, την θεμιτή ανταγωνιστικότητα και την εργασιακή απασχόληση. Για την επίτευξη αυτών των πυλώνων το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποφάσισε την περαιτέρω εμβάθυνση της ΕΕ τόσο σε οικονομικό επίπεδο όσο και σε νομισματικό. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από την διεθνή ενίσχυση του επίσημου νομίσματος της ΕΕ (ευρώ) , η οποία παράλληλα θα επιφέρει και μεγαλύτερη συνοχή στην ΕΕ συμβάλλοντας στην εμβάθυνση της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Το ζήτημα της κοινωνικής Ευρώπης περιβάλλεται από την αδήριτη ανάγκη για δημιουργία μιας πράσινης και κλιματικά ουδέτερης Ευρώπης. Σήμερα περισσότερο από ποτέ η κλιματική αλλαγή αποτελεί «υπαρξιακή απειλή» για το ανθρώπινο γένος και στόχος της ΕΕ είναι κανένα κράτος-μέλος της να μην στερηθεί την απαραίτητη τεχνολογική υποστήριξη, η οποία απαιτείται για αυτό το εγχείρημα. Οι δράσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για τον

σκοπό αυτό περιλαμβάνουν την προώθηση μιας βιώσιμης γεωργίας, την βελτίωση της ποιότητας των υδάτων καθώς και του αέρα αλλά και την όσο το δυνατόν ταχύτερη μετάβαση προς τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Το τελευταίο μάλιστα θα επιτευχθεί με την εκ παραλλήλου εξάλειψη της ανάγκης από εξωτερικές πηγές ενέργειας, εγχείρημα το οποίο έχουν αναλάβει να φέρουν σε πέρας όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Σχετικά με την προάσπιση των αξιών αλλά και των συμφερόντων σε διεθνές πολιτικό επίπεδο πρέπει να σημειωθεί πως στο διαρκώς μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο περιβάλλον της Ευρώπης, με τα όποια θετικά και αρνητικά χαρακτηριστικά αυτό περιλαμβάνει, στόχος παραμένει η υπεράσπιση των αξιών και του τρόπου ζωής των κρατών-μελών της ΕΕ και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έχει δραστικό ρόλο σε αυτή την προσπάθεια. Οι δράσεις αυτές περιλαμβάνουν την συνεργασία με τις τρίτες χώρες στον μεταναστευτικό τομέα και την επιδίωξη ανάπτυξης μιας περαιτέρω εταιρικής σχέσης με την Αφρική. Επίσης, η σταθερή και διαρκής στήριξη που προσφέρει η ΕΕ στον ΟΗΕ και η διατήρηση της στενής συνεργασίας με το ΝΑΤΟ αποτελούν την στρατηγική γραμμή της Ένωσης για την επίτευξη των σκοπών της (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Καθίσταται εμφανές ότι το στρατηγικό θεματολόγιο και η υλοποίηση των στόχων τους οποίους έθεσε η Συνθήκη του Μάαστριχτ βρίσκονται στα πλαίσια της επιρροής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, το οποίο διατυπώνει περαιτέρω γενικές πολιτικές κατευθύνσεις κάθε φορά που κρίνεται αναγκαίο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f). Οι αρμοδιότητες τις οποίες έλαβε το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στο Μάαστριχτ, του προσέδωσαν μια ευρύτερη πολιτική και θεσμική αξίωση. Αυτό μάλιστα αντικατοπτρίζεται και στον σημαίνοντα ρόλο που έλαβε ως προς την αναθεώρηση των Συνθηκών και η αρμοδιότητά του σε πολλά θεμελιώδη ζητήματα των υπόλοιπων θεσμικών οργάνων της ΕΕ (Πλιάκος, 2018).

3.2.2 Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο

Η ΕΕ σε μια προσπάθειά της να οριοθετήσει την οικονομία και την επακόλουθη κρίση στον τομέα αυτόν έδωσε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο την αρμοδιότητα ώστε να εγκρίνει την αναπτυξιακή στρατηγική της Ένωσης για την επίτευξη του έργου. Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο αποτελεί έναν κύκλο συντονισμού της οικονομικής και δημοσιονομικής πολιτικής στο εσωτερικό της ΕΕ καθώς αποτελεί και μέρος της οικονομικής διακυβέρνησης της Ένωσης. Έχει λάβει αυτή την ονομασία για τον λόγο ότι εστιάζει τις εργασίες της στους πρώτους έξι μήνες έκαστου έτους. Σύμφωνα λοιπόν με το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο τα κράτη-μέλη οφείλουν να ευθυγραμμίζουν τις δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές τους με τους στόχους και τους κανόνες τους οποίους θέτει η ΕΕ στις Συνθήκες (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020g).

Οι βασικότεροι στόχοι τους οποίους θέτει το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο ορίζονται ως εξής:

- Διασφάλιση της σύγκλισης και της σταθερότητας των οικονομικών εντός της ΕΕ,
- διασφάλιση των υγιών δημόσιων οικονομικών,
- ενίσχυση της οικονομικής ανάπτυξης,
- αποτροπή των μακροοικονομικών ανισορροπιών εντός της ΕΕ,
- εφαρμογή της αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020g).

3.2.3 Σύνοδος Κορυφής του ευρώ

Στα πλαίσια των στόχων που έθεσε η Συνθήκη του Μάαστριχτ για την εγκαθίδρυση και την διατήρηση μιας νομισματικής ένωσης, διεξάγονται Σύνοδοι Κορυφής για το ευρώ ώστε να διασφαλιστεί η συνέχεια σε αυτό το εγχείρημα που έθεσε η ΕΕ στα κράτη-μέλη της. Στις Συνόδους Κορυφής της ευρωζώνης συμμετέχουν όλοι οι αρχηγοί κρατών ή κυβερνήσεων οι οποίοι ανήκουν στην ζώνη του ευρώ καθώς και ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σκοπός είναι η παροχή στρατηγικών προσανατολισμών για την οικονομική πολιτική που οφείλουν να ακολουθήσουν όσες χώρες ανήκουν στην ευρωζώνη (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020h).

Η Σύνοδος Κορυφής για το ευρώ παρέχει πολιτικές κατευθύνσεις για την εξασφάλιση της ομαλής λειτουργίας της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ONE). Με αυτό τον τρόπο διευκολύνεται ο συντονισμός που απαιτείται στους σχετικούς τομείς από τα κράτη-μέλη της ευρωζώνης. Η διεξαγωγή τακτικών συνεδριάσεων υψηλού επιπέδου για συγκεκριμένες ευθύνες συνδέονται με την συμμετοχή των κρατών στην ζώνη του ευρώ δίνει την δυνατότητα σε αυτά τα κράτη-μέλη να εκτιμήσουν ακόμη περισσότερο την θέση στην οποία βρίσκονται και να χαράξουν καταλλήλως τις εθνικές πολιτικές τους (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020h).

Δεδομένου ότι τα ζητήματα της ζώνης του ευρώ έχουν συγχρόνως πολιτική και οικονομική σημασία για όλες τις χώρες της ΕΕ συζητούνται κατά την διάρκεια των διασκέψεων του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου. Η ΣΣΣΔ στην ONE προβλέπει την διεξαγωγή ετησίως τουλάχιστον δύο Συνόδων Κορυφής της ευρωζώνης και εάν είναι δυνατό την διεξαγωγή τους αμέσως μετά από τις Συνόδους Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020h).

3.2.4 Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων

Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφέρουμε ένα σημαντικό επικουρικό όργανο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και των Συνόδων Κορυφής, καθώς είναι το όργανο που συντονίζει όλες τις προπαρασκευαστικές εργασίες για την ομαλή λειτουργία τους. Αποτελείται κατά κύριο λόγο από τους Υπουργούς Ευρωπαϊκών Υποθέσεων όλων των κρατών-μελών της ΕΕ και συνέρχεται μία φορά τον μήνα. Σκοπός του είναι η εξασφάλιση της συνοχής των εργασιών του Συμβουλίου και των συνθέσεων του και των διασκέψεων των ηγετών των κρατών ή κυβερνήσεων των κρατών-μελών της ΕΕ. Μερικά παραδείγματα των εργασιών του είναι η ευθύνη που κατέχει για την επίτευξη των διευρύνσεων της ΕΕ, όπως και για τις διαπραγματεύσεις προσχώρησης ενός κράτους στην ΕΕ, η έγκριση του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου για την ΕΕ, η αρωγή που προσφέρει στην πολιτική συνοχή εντός της Ένωσης και οποιαδήποτε άλλη αρμοδιότητα του ανατίθεται κάθε φορά από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020i).

3.3 Η Συνθήκη του Μάαστριχτ και η ΚΕΠΠΑ

Με την Συνθήκη του Μάαστριχτ τα δώδεκα κράτη-μέλη της ΕΕ (Βέλγιο, Δανία, Γερμανία, Ελλάδα, Ισπανία, Γαλλία, Ιρλανδία, Ιταλία, Ηνωμένο Βασίλειο, Πορτογαλία, Κάτω Χώρες και Λουξεμβούργο) αποφάσισαν την πολιτική ταυτότητα της Ένωσης στη διεθνή πολιτική σκακιέρα και δεσμεύτηκαν για πρώτη φορά να δημιουργήσουν μια κοινή πολιτική για την εξωτερική και αμυντική πολιτική (Πλιάκος, 2018). Ο τίτλος V της ΣΕΕ από το άρθρο I έως το άρθρο I,11 περιλαμβάνει τις διατάξεις της ΚΕΠΠΑ συνδέοντάς την παράλληλα με τους στόχους και τις αρχές που καθορίζουν την γενικότερη εξωτερική δράση της ΕΕ (Πλιάκος, 2018).

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ καθορίζει όλες τις αρμοδιότητες της ΕΕ στο πεδίο της ΚΕΠΠΑ η οποία αποτελεί και τον δεύτερο Πυλώνα για την ΕΕ. Οι κυριότεροι στόχοι που προβλέπονται σε αυτήν είναι:

- Η ενίσχυση της ασφάλειας στην ΕΕ και τα κράτη-μέλη της,
- η προστασία της ανεξαρτησίας, των αξιών και των συμφερόντων της ΕΕ,

- η διατήρηση της ειρήνης και η ενίσχυση της ασφάλειας σε διεθνές επίπεδο, όπως άλλωστε ορίζει και ο Καταστατικός Χάρτης των ΗΕ,
- η προώθηση της συνεργασίας σε διεθνές επίπεδο,
- η ανάπτυξη και η διασφάλιση της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου και ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες (Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1992).

Θα πρέπει να τονιστεί πως η ΚΕΠΠΑ δεν αποτελεί μια διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικής υπερεθνικής ολοκλήρωσης αλλά θέτει τα θεμέλια, τις θεσμικές και διαδικαστικές προϋποθέσεις προς μία κοινή εξωτερική πολιτική, η οποία μελλοντικά μπορεί να προσλάβει «κοινοτικό χαρακτήρα» (Ιωακειμίδης, 1993).

3.3.1 Αρμοδιότητες και όργανα για την ΚΕΠΠΑ

Σύμφωνα με την ΣΕΕ τα στρατηγικά συμφέροντα της ΕΕ και τους γενικούς προσανατολισμούς της καθορίζει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, ενώ το Συμβούλιο της ΕΕ καταρτίζει την ΚΕΠΠΑ με βάση τις αποφάσεις που έλαβε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Η υλοποίηση της ΚΕΠΠΑ ανατίθεται στον Ύπατο Εκπρόσωπο της ΕΕ και στα κράτη-μέλη μέσω του διακυβερνητικού μοντέλου της ΕΕ (Πλιάκος, 2018).

Αναντίρρητα ο ρόλος των κρατών-μελών στη διαμόρφωση της ΚΕΠΠΑ είναι πολύ σημαντικός και αυτό αντικατοπτρίζεται μέσα από την ανάπτυξη μιας αμοιβαίας πολιτικής αλληλεγγύης που έχουν αναπτύξει τα κράτη-μέλη αναμεταξύ τους. Η αλληλεγγύη άλλωστε αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ΚΕΠΠΑ καθώς δίχως αυτή όλο το οικοδόμημα της ΚΕΠΠΑ δεν δύναται να οικοδομηθεί. Για αυτόν τον λόγο τα κράτη-μέλη οφείλουν να δείχνουν έμπρακτα την καλή πίστη και την καλοπροαίρετη εφαρμογή των υποχρεώσεων που τους ορίζονται μέσα στις Συνθήκες. Θεματοφύλακας άλλωστε του γενικού πολιτικού συμφέροντος της ΕΕ έχει οριστεί το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Πλιάκος, 2018).

3.4 Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και ΚΕΠΠΑ

Στην δυναμική ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κατέχει σημαντική θέση, καθώς είναι αυτό που την καθορίζει και την υλοποιεί (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014). Η ενασχόληση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις εξωτερικές σχέσεις αποτελεί και τον βασικό

τομέα ενασχόλησής του από την πρώτη μέρα της ιδρύσεώς του. Για την ακρίβεια το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αφιερώνει το μεγαλύτερο μέρος των διασκέψεών του σε θέματα διεθνών σχέσεων καθώς είναι αυτά που αποτελούν σημαντικό μέρος της ατζέντας του (Alexandrova, 2015).

Ο τομέας της εξωτερικής πολιτικής παραδοσιακά κατέχει τον εξέχοντα ρόλο στις διασκέψεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθώς αντιπροσωπεύει τις λειτουργίες του ίδιου του θεσμού. Αυτή η κατηγορία καλύπτει τις σχέσεις της ΕΕ με τρίτες χώρες και περιλαμβάνει συζητήσεις σε θέματα εξωτερικής πολιτικής, δηλώσεις των θέσεων των ηγετών και ανακοινώσεις γενικών δράσεων, όπως λ.χ. η πρόβλεψη για παροχή εξωτερικής βοήθειας (Alexandrova, 2015).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει την ΚΕΠΠΑ λαμβάνοντας υπόψη τα στρατηγικά συμφέροντα της ΕΕ, συμπεριλαμβάνοντας ζητήματα που αφορούν και τις αμυντικές συνέπειες. Στη συνέχεια το Συμβούλιο της ΕΕ και συγκεκριμένα το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων αναλαμβάνει τον καθορισμό και την υλοποίηση των αποφάσεων τις οποίες έλαβε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Στο Συμβούλιο πρόεδρος είναι ο Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ για την ΚΕΠΠΑ. Ακολούθως, ο Ύπατος Εκπρόσωπος σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη της ΕΕ θέτουν τη ΚΕΠΠΑ σε εφαρμογή εξασφαλίζοντας ότι η εκτέλεσή της είναι αποτελεσματική. Για να καταστεί αυτό εφικτό υπάρχει η δυνατότητα αίτησης για παροχή εθνικών ή ευρωπαϊκών πόρων (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014).

Οι αποφάσεις που λαμβάνει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για την ΚΕΠΠΑ περιλαμβάνουν ζητήματα που αφορούν:

- Την διεθνή ασφάλεια και την καταπολέμηση της τρομοκρατίας,
- την ευρωπαϊκή πολιτική καλής γειτονίας και τις σχέσεις με την Ρωσία,
- τις σχέσεις με τις μεσογειακές χώρες της Μέσης Ανατολής (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020).

Για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και του οργανωμένου εγκλήματος το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τόνισε την ανάγκη στήριξης του θέματος μέσα από την επανεξέταση της στρατηγικής εσωτερικής ασφάλειας της ΕΕ, την ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης για την ασφάλεια και την εγκληματικότητα και την πρόληψη εξτρεμιστικών κινήσεων (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Ελσίνκι το 1999 αποφάσισε την περαιτέρω ενίσχυση της ΚΕΠΠΑ, αναπτύσσοντας τα στρατιωτικά και μη στρατιωτικά μέσα διαχείρισης κρίσεων. Ακόμη το 2003 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ενέκρινε την Ευρωπαϊκή Στρατηγική Ασφαλείας. Στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Βρυξελλών το 2016 συμφωνήθηκε η ανάγκη για μόνιμη διευρυμένη συμφωνία (PESCO) για την ενίσχυση της άμυνας και της ασφάλειας στην Ευρώπη, η οποία θεσμοθετήθηκε το 2017 από το Συμβούλιο. Στην PESCO συμμετέχουν όλα τα κράτη-μέλη της ΕΕ εκτός από την Δανία και την Μάλτα (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020).

Φυσικά για να καταστεί η Ευρώπη ένας γνήσιος χώρος ασφάλειας θα πρέπει να υπάρχει και δικαιοσύνη, μέσα στην οποία όλα τα διαφορετικά συστήματα θα είναι σεβαστά και θα κυριαρχεί η αμοιβαία εμπιστοσύνη στα δικαστικά συστήματα κάθε κράτους (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f). Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο έκανε μνεία για ορισμένους βασικούς τομείς δράσεις σε αυτό το πεδίο:

- Προώθηση της συνοχής και της απόλυτης σαφήνειας των ενωσιακών νομοθεσιών,
- απλή και άμεση πρόσβαση στη δικαιοσύνη από όλους,
- ενίσχυση της αμοιβαίας αναγνώρισης των αποφάσεων που λαμβάνονται,
- προώθηση των διαπραγματεύσεων για την Ευρωπαϊκή Εισαγγελία,
- διευκόλυνση των διασυνοριακών δραστηριοτήτων και της επιχειρησιακής συνεργασίας (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο δήλωσε ρητά πως όλες οι αλλαγές πρέπει να συντελεστούν τόσο στην εσωτερική όσο και στην εξωτερική πολιτική της ΕΕ. Τομείς όπως η μετανάστευση και το άσυλο, η καταπολέμηση της τρομοκρατίας και η προστασία των πολιτών είναι ζητήματα με παγκόσμιο χαρακτήρα και θα πρέπει να επιλυθούν εντός της ΕΕ αλλά και στις σχέσεις της με τις τρίτες χώρες (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f).

3.4.1 Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ

Ο Ύπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας είναι ο άνθρωπος που συντονίζει και εκτελεί την ΚΕΠΠΑ της ΕΕ. Παράλληλα κατέχει την θέση του Αντιπροέδρου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και διασφαλίζει την συνολική εξωτερική δράση της ΕΕ (EUR-Lex, 2020).

Η θέση του Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ είναι ιδιαίτερος σημαντική καθώς είναι αυτός που προεδρεύει επί του Συμβουλίου Εξωτερικών Υποθέσεων και εκπροσωπεί την ΕΕ στην διεθνή σκηνή (μαζί με τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) σε θέματα που έχουν να κάνουν με την ΚΕΠΠΑ. Επίσης είναι το πρόσωπο που διεξάγει διπλωματικές συζητήσεις με τρίτες χώρες και εκπροσωπεί την ΕΕ σε διεθνείς διασκέψεις και σε διεθνείς οργανισμούς. Επικουρείται στο έργο του από την Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης, η οποία συνεργάζεται με τις διπλωματικές υπηρεσίες των κρατών-μελών και στελεχώνεται από αρμόδιους υπαλλήλους της ΓΓΣ και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και από ένα προσωπικό των εθνικών διπλωματικών υπηρεσιών (Πλιάκος, 2018).

3.4.2 Διορισμός Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο διορίζει τον Ύπατο Εκπρόσωπο της ΕΕ για θητεία πέντε ετών με ψήφο ειδικής πλειοψηφίας, αφού πρώτα λάβει την σύμφωνη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Σύμφωνα με το άρθρο 17 της ΣΕΕ, για τον διορισμό του Ύπατου Εκπροσώπου είναι αναγκαία η ψήφος συγκατάθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Αυτό συμβαίνει επειδή ο Ύπατος Εκπρόσωπος είναι και Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και για τον διορισμό της Επιτροπής είναι απαραίτητη η συγκατάθεση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (EUR-Lex, 2020).

3.4.2 Αρμοδιότητες Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ

Η θέση του Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ βρίσκεται στα άρθρα 18 και 27 της ΣΕΕ. Με την Συνθήκη του Άμστερνταμ το 199 δημιουργήθηκε το αξίωμα, αν οι αρμοδιότητες διαμοιράζονταν μεταξύ του Ύπατου Εκπροσώπου και του Επιτρόπου ο οποίος ήταν αρμόδιος για τις εξωτερικές σχέσεις. Το 2009 με την Συνθήκη της Λισαβόνας διευρύνθηκαν οι αρμοδιότητες του Ύπατου Εκπροσώπου της ΕΕ στα θέματα της εξωτερικής πολιτικής. Συνοψίζοντας ορισμένα από τα καθήκοντα του Ύπατου Εκπροσώπου:

- Συμμετέχει στην ανάπτυξη της ΚΕΠΠΑ, υποβάλλοντας προτάσεις στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο Υπουργών,
- είναι υπεύθυνος για τη εφαρμογή των προτάσεων που εγκρίνονται στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο,
- όντας ένας εκ των Αντιπροέδρων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι υπεύθυνος για την διασφάλιση της συνέπειας και της αποτελεσματικότητας της συνολικής εξωτερικής δράσης της ΕΕ στους τομείς της αναπτυξιακής βοήθειας, του εμπορίου, της ανθρωπιστικής βοήθειας και της αντιμετώπισης κρίσεων,
- προεδρεύει επί των συναντήσεων των Υπουργών Εξωτερικών στα πλαίσια του Συμβουλίου της ΕΕ,
- εκπροσωπεί της ΕΕ σε θέματα που αφορούν την ΚΕΠΠΑ (EUR-Lex, 2020).

3.4.4 Ύπατος Εκπρόσωπος της ΕΕ και Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης

Ο Ύπατος Εκπρόσωπος επικουρείται στην εκτέλεση των καθηκόντων του από την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (ΕΥΕΔ), η οποία θεσπίστηκε με την Συνθήκη της Λισαβόνας το 2009 και βασίζεται στο άρθρο 27 της ΣΕΕ (EUR-Lex, 2020). Η ΕΥΕΔ λειτουργεί ως υπουργείο εξωτερικών και αποτελεί την διπλωματική υπηρεσία της ΕΕ.

Ο Ύπατος Εκπρόσωπος είναι ο επικεφαλής της υπηρεσίας, η σύσταση της οποίας αποτελείται από εξειδικευμένο προσωπικό το οποίο μεταφέρεται σε αυτήν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της ΕΕ. Η ΕΕ διαθέτει αντιπροσωπεΐες της στα περισσότερα κράτη ανά τον κόσμο, οι οποίες αποτελούν τμήμα της ΕΥΕΔ. Ακόμη συνεργάζεται στενά με τις εθνικές πρεσβείες όλων των κρατών-μελών της ΕΕ για μια επιτυχημένη λειτουργία και για τον συντονισμό σε ζητήματα που άπτονται της ΚΕΠΠΑ (Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014).

3.4.5 Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ θεσμοθέτησε ένα ακόμη όργανο, αυτό της Γενικής Γραμματείας του Συμβουλίου υπό την διεύθυνση ενός Γενικού Γραμματέα ο οποίος διορίζεται από το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία (άρθρο 240, παράγραφος 2 της ΣΕΕ) (Παπαγιάννης, 2011).

Η ΓΓΣ παρέχει την απαιτούμενη στήριξη στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τον Πρόεδρο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020j).

Βασικές αρμοδιότητες της ΓΓΣ:

- Συνδράμει, συντονίζει και παρέχει συμβουλές στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και στο Συμβούλιο,
- παρέχει την υλικοτεχνική υποστήριξη για την οργάνωση των διασκέψεων,
- συντάσσει ημερήσιες διατάξεις, εκθέσεις, σημειώματα και πρακτικά για τις διασκέψεις,
- οργανώνει το πρακτικό μέρος των διασκέψεων υψηλού επιπέδου, με τους επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων ή με τους πρέσβεις χωρών που δεν ανήκουν στην ΕΕ (Dinan, 2005).

Ο Γενικός Γραμματέας προΐσταται της ΓΓΣ . Τα καθήκοντά του περιλαμβάνουν την παροχή βοήθειας στο Συμβούλιο και την διοικητική διαχείριση της ΓΓΣ, καθώς είναι υπεύθυνος για την γενικότερη οργάνωσή της. Επίσης ασκεί καθήκοντα Γενικού Γραμματέα και στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και για αυτό τον λόγο παρίσταται στις Συνόδους Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και είναι αρμόδιος για την ομαλή οργάνωση των διασκέψεων. Ο ίδιος διορίζεται από το Συμβούλιο της ΕΕ (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020k). Πριν την Συνθήκη της Λισαβόνας και την θεσμοθέτηση του Ύπατου Αρμοστή τις αρμοδιότητες της θέσης αυτής κατείχε ο Γενικός Γραμματέας του Συμβουλίου (Μαρκαντώνη, 2016).

3.5 Μέσα υλοποίησης της ΚΕΠΠΑ

Η υλοποίηση των στόχων της ΚΕΠΠΑ, όπως ορίζεται μέσα στη Συνθήκη του Μάαστριχτ, επιτυγχάνεται μέσα από ένα διακυβερνητικό/υπερεθνικό μοντέλο:

- με την καθιέρωση συστηματικής συνεργασίας ανάμεσα στα κράτη-μέλη της ΕΕ (κοινές θέσεις),
- με την εφαρμογή κοινών δράσεων στους τομείς όπου τα κράτη-μέλη έχουν κοινά συμφέροντα (κοινές δράσεις) (Ιωακειμίδης, 1993).

Με τις κοινές θέσεις τα κράτη-μέλη διαμορφώνουν ένα σύστημα ανταλλαγής πληροφοριών και από κοινού καθορίζουν τα ζητήματα της εξωτερικής πολιτικής μέσα από τις συντονισμένες δράσεις που αναλαμβάνουν. Επίσης τα κράτη-μέλη οφείλουν να σέβονται τις κοινές θέσεις στην διαμόρφωση και εφαρμογή των εθνικών τους πολιτικών. Ωστόσο η Συνθήκη του Μάαστριχτ δεν περιλαμβάνει κάποια ρύθμιση για αμοιβαία συνδρομή των κρατών, κάτι που μπορεί ενδεχομένως να επιφέρει μελλοντική σύγκρουση ανάμεσα στα μικρότερα και τα μεγαλύτερα κράτη-μέλη της ΕΕ (Ιωακειμίδης, 1993).

Με τις κοινές δράσεις η Συνθήκη του Μάαστριχτ εισάγει ένα νέο μέσο το οποίο προσομοιάζει των υπερεθνικών διαδικασιών. Ως κοινή δράση ορίζεται «η συγκεκριμένη δραστηριότητα που αναλαμβάνουν τα κράτη-μέλη από την Ένωση για μια συγκεκριμένη περιοχή, στη βάση ενός προγράμματος που έχει προκαθορισμένη και περιορισμένη χρονική διάρκεια». Επίσης, σέβεται το κοινοτικό κεκτημένο και υλοποιείται σύμφωνα με τις γενικές αρχές και τους στόχους τους οποίους ορίζει η ΣΕΕ για την ΚΕΠΠΑ (Ιωακειμίδης, 1993).

3.6 Διαδικασία λήψης αποφάσεων για την ΚΕΠΠΑ

Η λήψη των αποφάσεων για την ΚΕΠΠΑ γίνεται με ομοφωνία. Εξάιρεση αποτελεί η λήψη Νομοθετικών πράξεων, καθώς κάτι τέτοιο θα υπονόμει τα θεσμικά όργανα της Ένωσης τα οποία ασκούν νομοθετική πράξη. Προς διευκόλυνση της διαδικασίας λήψης αποφάσεων υπάρχει η πρόβλεψη του θεσμού της εποικοδομητικής αποχής καθώς και η διαδικασία της γέφυρας, όπου δύναται η ομοφωνία να γίνει πλειοψηφία. Μέσα στον πνεύμα της αλληλεγγύης, εάν κάποιο κράτος-μέλος αποφασίσει να απέχει από οποιαδήποτε δράση, τότε τα υπόλοιπα κράτη-μέλη οφείλουν να σεβαστούν την θέση αυτή (Πλιάκος, 2018).

Το Συμβούλιο της ΕΕ αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία όταν εκδίδει απόφαση η οποία καθορίζει την θέση ή την δράση της Ένωσης σύμφωνα με την απόφαση που έλαβε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και αφορά τα στρατηγικά συμφέροντα και τους στόχους της ΕΕ. Επίσης όταν εκδίδει μια απόφαση η οποία καθορίζει την θέση ή την δράση της ΕΕ μετά από πρόταση του Υπατού Εκπροσώπου της ΕΕ για την ΚΕΠΠΑ, μετά από αίτημα το οποίο κατατέθηκε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Με την ίδια διαδικασία ψηφοφορίας αποφασίζει και όταν υιοθετεί μια απόφαση η οποία προβλέπει την εφαρμογή άλλης απόφασης η οποία καθορίζει την θέση ή την δράση της Ένωσης. Με αυτό τον τρόπο εάν ένα μέλος του Συμβουλίου αντιτίθεται στην θέσπιση μιας απόφασης, η οποία επρόκειτο να διεξαχθεί με ειδική πλειοψηφία και αφορά την ΚΕΠΠΑ, η ψηφοφορία δεν διεξάγεται καθόλου (Πιλιάκος, 2018).

3.7 Κριτική της Συνθήκης του Μάαστριχτ

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ παρουσιάζει ορισμένα προβλήματα όπως η ανελαστικότητα των κριτηρίων τα οποία έθεσε η ίδια η Συνθήκη, ο χρονικός περιορισμός για την επίτευξη της ΟΝΕ και το γεγονός αν και κατά πόσο είναι αυτό δυνατόν να επιτευχθεί μέσα στην ΕΕ λόγω της συνεχούς διεύρυνσης, τα προβλήματα που ανακύπτουν από την διεύρυνση της Ένωσης στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, το έλλειμμα της δημοκρατίας που ενυπάρχει στους κόλπους της ΕΕ και το πρόβλημα της μελλοντικής αναμόρφωσής της σε Ομοσπονδία (Δρεττάκης, 1996).

Το έλλειμμα της δημοκρατίας στην Συνθήκη του Μάαστριχτ και συνεπώς και στην ΕΕ καθίσταται εμφανές από το γεγονός ότι όλες οι σημαντικές αποφάσεις που απορούν την ζωή στην ίδια την Ένωση λαμβάνονται σε υψηλό πολιτικό επίπεδο μέσα από τις Συνόδους Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου με τους λαούς των κρατών-μελών να ενημερώνονται εκ των υστέρων για τις όποιες αποφάσεις έλαβαν οι επικεφαλής των. Σπάνιες είναι οι περιπτώσεις όπου οι ηγέτες της Ένωσης αποφάσισαν την διεξαγωγή δημοψηφίσματος για την λήψη αποφάσεων (Δρεττάκης, 1996) .

Το ευρύτερο πρόβλημα της πολιτικής ένωσης δεν μπορεί να λυθεί εν μία νυκτί με έκδοση αποφάσεων και πολύωρες διασκέψεις σε κλειστούς χώρους των ευρωπαϊκών οικοδομημάτων. Η διαμόρφωση της κοινής εξωτερικής πολιτικής έχει άρρηκτη σχέση με το γενικό πολιτικό ζήτημα της ΕΕ (Δρεττάκης, 1996).

Τα κυριότερα προβλήματα που παρουσίασε η ΚΕΠΠΑ από την ημέρα της δημιουργίας της έως την έναρξη της Συνθήκης της Λισαβόνας ήταν σαφέστατα η χαλαρή σύνδεση ανάμεσα στον πρώτο και τον δεύτερο Πυλώνα αλλά και η εναλλασσόμενη εξαμηνιαίως Προεδρία στην Ένωση. Η ΚΕΠΠΑ άλλαξε την μορφή της με την κατάργηση των Πυλώνων, αφήνοντας το διακυβερνητικό μοντέλο που είχε υιοθετήσει τα προγενέστερα χρόνια. Ενσωματώθηκε μεν στο ενωσιακό δίκαιο αλλά διατήρησε την αρχική της ονομασία (Σαχπεκίδου, 2013).

Οι διαφορές των κρατών-μελών στην ΕΕ σήμερα είναι πιο έκδηλες από ποτέ άλλοτε. Σαφώς λόγω της ποικιλομορφίας και του μεγάλου μεγέθους της αυτές οι αποκλίσεις είναι αρκετά δύσκολο να συγκεραστούν.

Μάλιστα ορισμένα κράτη κάνουν λόγο για μια ΕΕ a la carte και άλλα για μια ΕΕ με σκληρό πυρήνα. Λίγοι Ευρωπαϊστές εμμένουν ακόμη στην ιδέα μιας Ευρωπαϊκής Ομοσπονδίας η οποία θα καταφέρει να ενώσει όλους τους λαούς κάτω από μια κοινή ομπρέλα (Δρεττάκης, 1996).

Η πρόβλεψη που δημιουργείται από τα τεχνικά προβλήματα της Ένωσης είναι ότι για αρκετό καιρό θα πρέπει τα κράτη-μέλη της ΕΕ να συμβιβάζονται, να προσαρμόζονται και να αναπροσαρμόζονται σε νέες καταστάσεις ώστε να καταλήγουν σε αναθεωρήσεις των Συνθηκών οι οποίες θα εξυπηρετούν τους σκοπούς της ΕΕ την συγκεκριμένη χρονική περίοδο (Δρεττάκης, 1996).

Δυσμενέστερη θέση από την επικύρωση των διάφορων αποφάσεων που έλαβαν η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και στην συνέχεια η Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι αυτή των εθνικών Κοινοβουλίων των κρατών-μελών της ΕΕ, τα οποία καλούνται να τις επικυρώσουν αυτούσιες. Το έλλειμμα της δημοκρατίας στην ΕΕ μετατοπίζεται και σε έλλειμμα δημοκρατίας στα κράτη-μέλη της. Θα μπορούσαν να ληφθούν ορισμένα μέτρα για την μείωση του δημοκρατικού ελλείμματος, όπως η θέσπιση των ευρωπαϊκών δημοψηφισμάτων για ζητήματα που αφορούν το σύνολο των κρατών-μελών της ΕΕ (Δρεττάκης, 1996). Το σημερινό πρόβλημα της παράνομης μετανάστευσης και της διαχείρισης των μεταναστευτικών ροών τόσο από τις χώρες υποδοχής τους όσο και από τις χώρες διέλευσής των είναι ένα κρίσιμο ζήτημα, το οποίο δεν φαίνεται να επιλύεται μέσα από την υψηλή πολιτική των διασκέψεων που προσφέρει το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Επηρεάζει άμεσα την καθημερινή ζωή των πολιτών της ΕΕ και αποτελεί ζήτημα ανθρωπιστικό στην ολότητά του.

Εν συνεχεία θα μπορούσε η θέσπιση του ευρωπαϊκού δημοψηφίσματος να εφαρμοστεί και σε οικονομικούς τομείς, λ.χ. για την αύξηση του προϋπολογισμού ή την παροχή οικονομικής βοήθειας σε τρίτες χώρες. Επίσης για την μείωση του δημοκρατικού ελλείμματος σκόπιμο θα φαινόταν οι αποφάσεις που λαμβάνονται μέσα από τις Συνθήκες να περιλαμβάνουν μνεία που θα αναφέρονται και τα εθνικά Κοινοβούλια, έτσι ώστε η πολιτική ένωση που επιθυμεί η Ευρώπη να μπορέσει να καταστεί εφικτό εγχείρημα και όχι μονάχα έγγραφο που υπογράφεται από τους επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων στις Συνόδους Κορυφής (Δρεττάκης, 1996).

Καθώς η αμφισβήτηση προς την Συνθήκη του Μάαστριχτ επικρίθηκε και από το γεγονός ότι προέβλεπε την συγκέντρωση πολλών και σημαντικών εξουσιών σε «γραφειοκρατικούς θεσμούς των Βρυξελλών» (Ιωακειμίδης, 1993), η αρχή της επικουρικότητας αναφέρεται μεν στη Συνθήκη του Μάαστριχτ αλλά δεν ορίζεται διεξοδικώς. Μένουν κενές οι σαφείς οδηγίες για την μορφή της επίτευξης της πολιτικής ένωσης, της συνοχής και της αλληλεγγύης ανάμεσα στα κράτη-μέλη (Δρεττάκης, 1996).

Τα όποια προβλήματα αντιμετώπισε η ευρωπαϊκή ένωση την περίοδο των διαπραγματεύσεων και της υπογραφής της Συνθήκης του Μάαστριχτ δεν πολλαπλασιάζονται μονάχα τα τελευταία χρόνια αλλά αναβαθμίζεται και η σημασία τους.

Για αυτό τον λόγο και οι Συνθήκες δύνανται να μεταρρυθμιστούν ενώ παράλληλα διατηρούν το κοινοτικό τους κεκτημένο (Σαχπεκίδου, 2013).

Συμπεράσματα

Κατά τα πρώτα χρόνια της ύπαρξής του το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αντιμετώπιζε λιγότερο επείγοντα ζητήματα από ότι τα σημερινά που αφορούν οικονομικές και πολιτικές συγκρούσεις ανάμεσα στα κράτη-μέλη. Παρόλα αυτά είναι το μοναδικό όργανο του οποίου ο ρόλος δεν μειώθηκε αλλά αυξήθηκε. Παρέμεινε ο «αποφασιστικός παράγοντας, ο τελικός διαιτητής στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς». Εάν κάποιος παρατηρήσει τις συνεχείς αλλαγές που σημειώνονταν – και ακόμη σημειώνονται – στο πολιτικό γίγνεσθαι της ΕΕ, με την παράλληλη αύξηση του διακυβεύματος της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, θα παρατηρήσει την αμείωτη ενασχόληση των ηγετών των κρατών-μελών της ΕΕ μέσα στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Οι λεπτομερείς Σύνοδοι Κορυφής, το πάνθεον της υψηλής πολιτικής και διπλωματίας, έχουν επιτύχει αξιοσημείωτες μεταρρυθμίσεις και την σύναψη Συνθηκών που μετέβαλλαν την ουσία της Ένωσης (ακόμη και το ίδιο το όνομά της) (Dinan, 2005).

Η ανάγκη για την δημιουργία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ήταν πρόδηλη από νωρίς, καθώς οι Ευρωπαίοι ηγέτες έβλεπαν την αποτυχία των άλλων ευρωπαϊκών θεσμών προς την λήψη σοβαρών και αξιόλογων αποφάσεων (Ευρωπαϊκή Επιτροπή και Συμβούλιο της ΕΕ). Η κυριαρχία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου αποδεικνύεται από την άνεση διεξαγωγής διπλωματικών διαδικασιών και από την επιτυχημένη οργάνωση όλων των σημαντικών πολιτικών τις οποίες εφαρμόζει η ΕΕ. Η ενασχόληση ακόμη με ευαίσθητα θέματα όπως είναι η εξωτερική πολιτική και η διεθνής ασφάλεια έχει περάσει στην σφαίρα επιρροής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, χάρη στη Συνθήκη του Μάαστριχτ (Sucitawathi, 2018).

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης δεν θα μπορούσε να συντελεστεί χωρίς τους επικεφαλής κρατών ή κυβερνήσεων που λαμβάνουν μέρος στις Συνόδους Κορυφής του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου καθώς ζητήματα της ολοκλήρωσης μπορούν να συζητηθούν και να επιλυθούν μόνο στο υψηλό επίπεδο των διασκέψεων . Κάθε φορά που η ΕΕ βρισκόταν αντιμέτωπη με ένα δαιδαλώδες ζήτημα το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με τους κατέχοντες διπλωματικών δεξιοτήτων κατάφερναν να αντιμετωπίζουν τις κρίσεις και να βρίσκουν λύσεις τις οποίες στη συνέχεια παρέδιδαν στα ευρωπαϊκά όργανα για να τις υλοποιήσουν. Για αυτό δεν είναι υπερβολή να πούμε πως το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αποτελεί τον παράγοντα που κινεί τα νήματα και επηρεάζει τον διεθνή πολιτικό χάρτη της ΕΕ (Sucitawathi, 2018).

Αναντίρρητα με την Συνθήκη του Μάαστριχτ το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο αναδείχτηκε περισσότερο και απέκτησε την υπόσταση του πολιτικού οργάνου της Ένωσης δικαίως. Αλλά δεν έκανε μόνο αυτό η Συνθήκη της ΕΕ. Μετέβαλε κατ' ουσίαν το ευρωπαϊκό σκηνικό με αρχή την αλλαγή της ονομασίας της Ένωσης.

Επιπλέον η συνεργασία του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στο Μάαστριχτ αποτέλεσε την δίοδο για την επιτυχία της Συνθήκης, παρά το γεγονός ότι ήταν διπλωματικό παιχνίδι για δυνατούς πολιτικούς που μπόρεσαν να διακρίνουν την αναγκαιότητα της εποχής και με νηφαλιότητα έβαλαν πάνω από όλα την συνέχεια της Ένωσης εις το διηνεκές.

Με την Συνθήκη του Μάαστριχτ σημειώθηκε σημαντικό βήμα προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση καθώς όρισε την επέκταση των αρμοδιοτήτων και της επιρροής της ευρωπαϊκής πολιτικής δραστηριότητας. Το διακυβερνητικό μοντέλο πολιτικής που ανέδειξε η Συνθήκη του Μάαστριχτ αποτέλεσε και το μοντέλο-κλειδί προς την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση.

Η ολότητα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ως μετρ των διπλωματικών συμφωνιών που αποφασίστηκαν, ως ουδέτερος διαιτητής ζητημάτων σε ζητήματα διεθνών σχέσεων, ασφάλειας και άμυνας δεν θα μπορούσε να συντελεστεί δίχως το βήμα που του δόθηκε με την Συνθήκη του Μάαστριχτ. Για αυτόν τον λόγο άλλωστε και η Συνθήκη για την ΕΕ αποτελεί περίπτωση μελέτης του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου.

Οι δομές που έθεσε η Συνθήκη του Μάαστριχτ τόσο σε πολιτικό όσο και σε κοινωνικό και κοινωνικό επίπεδο για την ΕΕ άλλαξαν την διεθνή πολιτική σκακιέρα και ανέδειξαν σε παγκόσμιο πολιτικό επίπεδο την ΕΕ ως μια δύναμη σταθερότητας, αλληλεγγύης, σύμπνοιας, μεθοδικότητας και αποφασιστικής διαχείρισης, με ειρηνικά μέσα, κάθε πρόκλησης και κάθε απειλής. Άλλωστε η διπλωματία που ασκείται στα Ευρωπαϊκά Συμβούλια έχει ως στόχο της την διατήρηση της ειρήνης και της ασφάλειας τόσο σε εσωτερικό επίπεδο της Ένωσης όσο και σε διεθνές επίπεδο. Για αυτό και διεξάγονται ανθρωπιστικές αποστολές από την ΕΕ για την καταστολή κάθε είδους πολεμικής διαθέσεως.

Στα εξήντα περίπου χρόνια από την πρώτη Σύνοδο Κορυφής των αρχηγών κρατών ή κυβερνήσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο εξελίχθηκε σταδιακά από μια περιστασιακή διάσκεψη σε ευρωπαϊκό πολιτικό όργανο το οποίο βρισκόταν από την αρχή στο επίκεντρο των κύριων αποφάσεων που αφορούσαν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση (Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012).

Βιβλιογραφία

Ξενόγλωσση

Dinan, D., 2004. *Europe recast: a history of European Union*. United States of America: Lynne Rienner Publishers, Inc.

Dinan, D., 2005. *Ever closer union: An introduction to European integration*. 3rd ed. Europe: Palgrave Macmillan.

Duff, A., Pinder, J. and Pryce, R., 1993. *Maastricht and beyond: Building the European Union*. London: Routledge.

Church, C.H. and Phinnemore, D., 1995. *European Union and European Community: A handbook and commentary on the 1992 Maastricht Treaties*. Prentice Hall/Harvester Wheatsheaf.

Mazucelli, C. and College, B., 1997. *France and Germany at Maastricht: Politics and negotiations to create the European Union*. New York and London: Garland Publishing, Inc.

Elgström, O., 2003. *European Union council presidencies: a comparative perspective*. London: Routledge.

McCormick, J., 2008. *The European Union: politics and policies*. 4th ed. Westview Press.

Feilleux, L. and Robert, J., 2009. *The dynamics of diplomacy*. Lynne Rienner Publishers.

Armstrong, D., Lloyd, L. and Redmond, J., 1996. *From Versailles to Maastricht: International Organization in the twentieth century*. New York: St. Martin's Press.

Bayne, N. and Woolcock, S., 2007. *The new economic diplomacy: Decision-making and negotiation in International Economic Relations*. 2nd ed. England: Ashgate.

Reynolds, D., 2007. *Summits: Six meetings that shaped the twentieth century*. New York: Basic Books.

Hayes-Renshaw, F. and Wallace, H., 2006. *The Council of Ministers*. 2nd ed. New York: Palgrave Macmillan.

Sherrington, P., 2000. *The Council of Ministers: political authority in the European Union*. New York: Pinter.

Peterson, J. and Bomberg, E., 1999. *Decision-making in the European Union*. London: Macmillan Press LTD.

Egenhofer, C., Kurpas, S. and Schaik, L., 2009. *The Ever-Changing Union: An introduction to the History, Institutions and Decision-making processes of the European Union*. [online] Available at: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1898661 [Accessed 25 April 2020].

European Council, 2011. *The European Council in 2010*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/21369/qc3010507enc.pdf> [Accessed 13 July 2020].

European Council, 2012. *The European Council in 2011*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-council-2011/> [Accessed 13 July 2020].

European Council, 2013. *The European Council in 2012*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/21325/euco-annualreport-updated-2012-en.pdf> [Accessed 13 July 2020].

European Council, 2014. *The European Council in 2013*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/21303/qcao13001enc.pdf> [Accessed 13 July 2020].

European Council, 2015. *The European Council in 2014*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/30204/qcao14001enn.pdf> [Accessed 13 July 2020].

European Council, 2016. *The European Council: December 2014 to April 2016*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-council-2015/> [Accessed 13 July 2020].

European Council, 2018. *The European Council: May 2016 to June 2018*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/european-council-2017/> [Accessed 13 July 2020].

European Council, 2019. *The European Council: July 2018 to November 2019*. [online] Available at: https://www.consilium.europa.eu/media/41476/web-en_2019-140_rapport-conseil_2018-2019.pdf [Accessed 13 July 2020].

European Sources Online (ESO), 2013. *Information guide: European Council*. [online] Available at: http://aei.pitt.edu/74890/1/Council_European_Union.pdf [Accessed 8 August 2020].

Council of the European Union, 2018a. *The European Council*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/media/35860/qc0717180enn.pdf> [Accessed 8 August 2020].

Council of the European Union, 2018b. *The European Council and the Council: The house of the member states*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/ec-council-house-member-states/> [Accessed 13 July 2020].

Council of the European Union, 2020. *Openness and Transparency at the European Council and the Council of the European Union*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/transparency-and-openness/> [Accessed 9 September 2020].

Alexandrova, P., 2015. *Analysis of agenda setting in the European Council, 2009-2014*. [online] Available at: <https://www.europarl.europa.eu/thinktank/en/search.html?word=alexandrova> [Accessed 8 October 2020].

Carammia, M., Princen, S. and Timmermans, A., 2016. From Summitry to EU government : An agenda setting formation perspective on the European Council. *Journal of Common Market Studies*, [e-journal] 54(4), pp. 809-825. DOI: 10.1111/jcms.12346.

Bocquillon, P. and Dobbels, M., 2014. An elephant on the 13th floor of the Berlaymont? Rising tension between the European Council and the Commission in legislative agenda-setting. *Journal of European Public Policy*, [e-journal] 21(1), pp. 20-38. DOI: 10.1080/13501763.2013.834548.

Alexandrova, P., Carammia, M. and Timmermans, A., 2012. 'Policy punctuations and issue diversity on the European Council agenda', *Policy Studies Journal*, 40(1), pp. 69-88. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1541-0072.2011.00434.x> [Accessed 5 October 2020].

Bezerita, L., 2015. 'Council of Europe, European Council, Council of the European Union – Conceptual and institutional distinctions'. *Auditing and Risk Management*, 38(1), pp. 41-54. Available at: <https://ideas.repec.org/a/ath/journal/v37y2015i1p41-54.html> [Accessed 4 September 2020].

Beach, D. and Smeets, S., 2020. New Institutionalist leadership – how the new European Council – dominated crisis governance paradoxically strengthened the role of EU institutions. *Journal of European Integration*, [e-journal] 42(6), pp. 837-854. DOI: 10.1080/07036337.2019.1703966.

Stark, C., 2002. 'Evolution of the European Council: The implications of a permanent seat'. *Paper presented at the UACES 32nd Annual Conference and 7th Research Conference*. [online] Available at: <http://dragonman.org/ec/belfast-2002.pdf> [Accessed 7 September 2020].

Bressanelli, E. and Chelotti, N., 2016. The shadow of the European Council. Understanding legislation on economic governance. *Journal of European Integration*, [e-journal] 38(5), pp. 511-525. DOI: 10.1080/07036337.2016.1178251.

Bulmer, S., 1985. 'The European Council's First Decade: Between interdependence and domestic politics', *Journal of Common Market Studies*, 24(2), pp. 89-104. Available at: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/j.1468-5965.1985.tb00086.x> [Accessed 11 August 2020].

Grinsven, P., 2003 'The European Council under construction: EU top level decision making at the beginning of a new century', *Clingendael Magazine* [online] Available at: <https://www.clingendael.org/publication/european-council-under-construction-eu-top-level-decision-making-beginning-new-century> [Accessed 5 October 2020].

Dinan, D., 2013. The post-Lisbon European Council Presidency: An interim assessment. *West European Politics*, [e-journal] 36(6), pp. 1256-1273. DOI: 10.1080/01402382.2013.826029.

Lonardo, L., 2019. The relative influence of the European Council in EU external action. *Journal of contemporary European research*, [e-journal] 15 (1), pp.36-56. DOI: 10.30950/jcer.v15i1.967.

Fabbrini, S. and Puetter, U., 2016. Integration without supranationalisation: studying the lead roles of the European Council and the Council in post-Lisbon EU politics. *Journal of European Integration*, [e-journal] 38(5), pp. 481-495. DOI: 10.1080/07036337.2016.1178254.

Imbrogno, A.F., 2016. The founding of the European Council: economic reform and the mechanism of continuous negotiation. *Journal of European Integration*, [e-journal] 38(6), pp. 719-736. DOI : 10.1080/07036337.2016.1188925.

Pueter, U., 2011. Europe's deliberative intergovernmentalism: the role of the Council and European Council in EU economic governance. *Journal of European Public Policy*, [e-journal] 19(2), pp. 161-178. DOI: 10.1080/13501763.2011.609743.

Wessels, W., 2015. 'The European Council as a crisis driven government economique'. *Paper presented at the 14th EUSA Conference*. [online] Available at: <https://www.eustudies.org/conference/papers/11?page=11> [Accessed 4 July 2020].

Czachor, Z., 2017. The European Council in view of external security and international threats to the European Union. Between idealism and realism. *Yearbook of European Integration*, [e-journal] 11, pp.39-55. DOI: 10.14746/RIE.2017.11.4.

Council of the European Union, 2018c. *The pillars of Europe: The legacy of the Maastricht Treaty after 25 years*. [online] Available at: <https://www.consilium.europa.eu/en/documents-publications/publications/legacy-maastricht-treaty/> [Accessed 11 October 2020].

Bickerton, C.J., Hodson, D. and Pueter, U., 2014. The new intergovernmentalism: European Integration in post-Maastricht era. *Journal of Common Market Studies*, [e-journal] 53(4), pp.703-722. DOI: 10.1111/jcms.12212.

Wessels, W., 2012. The Maastricht Treaty and the European Council: The history of an Institutional evolution. *Journal of European Integration*, [e-journal] 34(7), pp.753-767. DOI: 10.1080/07036337.2012.726013.

Sucitawathi, D., 2018. 'The dominance of the European Council in the decision-making process of Common Foreign and Security Policy of the EU', *Jurnal Ilmu Sosial*, 17(2), pp.117-127. Available at: <https://ejournal.undip.ac.id/index.php/ilmusos/article/view/22517> [Accessed 3 August 2020].

Ελληνόγλωσση:

Καζάκος, Π., Λιαργκόβας, Π. και Φωκά, Ε., 1997. *Η αναθεώρηση της Συνθήκης του Μάαστριχτ και η σημασία της για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Ιωακειμίδης, Π.Κ., 1993. *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ένωση, Θεωρία-Διαπραγμάτευση, Θεσμοί και Πολιτικές: Η Συνθήκη του Maastricht και η Ελλάδα*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1992. *Ευρωπαϊκή Ένωση: η συνθήκη του Μάαστριχτ*. Αθήνα: Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Γραφείο στην Ελλάδα.

Δαγτόγλου, Π.Δ., 1994. *Η νέα συνθήκη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (πρώην Συνθήκη της ΕΟΚ): Η Συνθήκη του Μάαστριχτ (Ευρωπαϊκή Ένωση)*. Αθήνα: Σάκκουλας.

Χριστοδουλίδης, Θ., 2010. *Από την Ευρωπαϊκή Ιδέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση: η ιστορική διάσταση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Καρβουναράκης, Θ., 2013. *Η τέχνη της διπλωματίας και οι τεχνικοί της: μια ιστορική επισκόπηση*. Θεσσαλονίκη: Θύραθεν.

Ντάλης, Σ., 1997. *Από το Μάαστριχτ στο Άμστερνταμ: αποτίμηση της διακυβερνητικής διάσκεψης και ανάλυση της νέας συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Πλιάκος, Α., 2018. *Το δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Θεσμικό και Ουσιαστικό δίκαιο*. 2^η εκδ. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Γιαννοπούλου, Ε., 1998. *Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και Ευρωπαϊκής Κοινότητας*. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.

Γιώτη-Παπαδάκη, Ο., 2010. *Ευρωπαϊκή Πολιτική Ολοκλήρωση και Πολιτικές Αλληλεγγύης*. 2^η εκδ. Αθήνα: Κριτική.

Σαχπεκίδου, Ε., 2013. *Ευρωπαϊκό Δίκαιο*. 2^η εκδ. Αθήνα-Θεσσαλονίκη: Σάκκουλας.

Δρεπτάκης, Μ., 1996. *Προβλήματα της Συνθήκης του Μάαστριχτ*. Αθήνα.

Χριστοδουλίδης, Θ. και Στεφάνου, Κ. 1993. *Η Συνθήκη του Μάαστριχτ: Συνθετική θεώρηση*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης.

Παπαγιάννης, Δ., 2011. *Ευρωπαϊκό δίκαιο*. 4^η εκδ. Αθήνα: Σάκκουλας.

Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου, 2012. *Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: Πενήντα χρόνια διασκέψεων κορυφής*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/media/31018/qc3111406elc.pdf> [Ανακτήθηκε 5 Αυγούστου 2020].

Μαρκαντώνη, Α., 2016. *Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και Συμβούλιο των Υπουργών*. [online] Διαθέσιμο στο: eclass.uoa.gr [Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου 2020].

Βουγιούκα, Ε., 2015. *Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Διδακτορική διατριβή. Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. [online] Διαθέσιμο στο: <https://dspace.lib.uom.gr/handle/2159/19401> [Ανακτήθηκε 9 Σεπτεμβρίου].

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016α. *Σχολιασμός του εσωτερικού κανονισμού του Συμβουλίου – Εσωτερικός κανονισμός του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Συμβουλίου*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/documents-publications/publications/council-rules-procedure-comments/> [Ανακτήθηκε 11 Αυγούστου 2020].

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2016β. *Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην πορεία του χρόνου: Η διαδικασία λήψης αποφάσεων και η νομοθέτηση στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/documents-publications/publications/european-council-council-of-eu-through-time/> [Ανακτήθηκε 3 Αυγούστου 2020].

Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1992. *Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:11992M/TXT&from=EL> [Ανακτήθηκε 5 Σεπτεμβρίου 2020].

Σκουμπούρης, Ι. και Τασιόπουλος, Χ., 1992. *Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη και η Συνθήκη του Μάαστριχτ*. Αθήνα: Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.

Ευρωπαϊκή Ένωση, 2020. *Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. [online] Διαθέσιμο στο: https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/council-eu_el [Ανακτήθηκε 6 Ιουλίου 2020].

Council of Europe, 2020. *Το Συμβούλιο της Ευρώπης εν συντομία*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.coe.int/el/web/about-us> [Ανακτήθηκε 14 Οκτωβρίου].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020a. *Ο ρόλος του Προέδρου*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/president/role/> [Ανακτήθηκε 7 Σεπτεμβρίου].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020b. *Ο ρόλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου στις προτάσεις υποψηφιοτήτων και τους διορισμούς*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/role-nominations-appointment/> [Ανακτήθηκε 10 Οκτωβρίου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020c. *Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: Σύνοδοι του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου* [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/> [Ανακτήθηκε 10 Οκτωβρίου 2020].

European Council, 2020. *EMA II*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/preparatory-bodies/coreper-ii/> [Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020d. *Συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/conclusions/> [Ανακτήθηκε 3 Αυγούστου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020e. *Κτίριο Europa*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/contact/address/council-buildings/europa-building/> [Ανακτήθηκε 5 Σεπτεμβρίου 2020].

Γαραντζιώτη, Α.Θ., 2016. *Ποια η συμβολή της Συνθήκης του Μάαστριχτ στην πορεία της ευρωπαϊκής ενοποίησης*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.academia.edu/35794126/%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%91%CE%95%CE%99%CE%9D%CE%91%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%A5%CE%9C%CE%92%CE%9F%CE%9B%CE%97%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%A3%CE%A5%CE%9D%CE%98%CE%97%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%A4%CE%9F%CE%A5%CE%9C%CE%91%CE%91%CE%A3%CE%A4%CE%A1%CE%99%CE%A7%CE%A4%CE%A3%CE%A4%CE%97%CE%9D%CE%95%CE%9D%CE%9F%CE%A0%CE%9F%CE%99%CE%97%CE%A3%CE%97%CE%A4%CE%97%CE%A3%CE%95%CE%A5%CE%A1%CE%A9%CE%A0%CE%91%CE%AA%CE%9A%CE%97%CE%A3%CE%95%CE%9D%CE%A9%CE%A3%CE%97%CE%A3> [Ανακτήθηκε 5 Σεπτεμβρίου 2020].

EUR-Lex, 2018. *Η Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Axy0027> [Ανακτήθηκε 12 Αυγούστου 2020].

Γιέρου, Ν. και Ματθαίος, Σ., 2008. *Συγκριτική αξιολόγηση των Ευρωπαϊκών Συνθηκών*. [online] Διαθέσιμο στο: <http://nefeli.lib.teicrete.gr/browse/sdo/log/2008/GierouNikolaos,MatheouStavros/attached-document/gierou.pdf> [Ανακτήθηκε 2 Αυγούστου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020f. *Καθορισμός του πολιτικού θεματολογίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/role-setting-eu-political-agenda/> [Ανακτήθηκε 3 Αυγούστου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020g. *Ευρωπαϊκό Εξάμηνο*. [online] Διαθέσιμο στο:

<https://www.consilium.europa.eu/el/policies/european-semester/> [Ανακτήθηκε 4 Αυγούστου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020h. *Σύνοδος Κορυφής της ευρωζώνης*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/european-council/euro-summit/> [Ανακτήθηκε 7 Αυγούστου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020i. Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/council-eu/configurations/gac/> [Ανακτήθηκε 4 Αυγούστου 2020].

Ευρωπαϊκή Ένωση, 2014. *Πως λειτουργεί η Ευρωπαϊκή Ένωση*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://op.europa.eu/el/publication-detail/-/publication/9a6a89dc-4ed7-4bb9-a9f7-53d7f1fb1dae> [Ανακτήθηκε 3 Σεπτεμβρίου 2020].

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2020. *Θεματολογικά δελτία για την Ευρωπαϊκή Ένωση- Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/el/sheet/23/%CF%84%CE%BF-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CE%B9%CE%BA%CE%BF-%CF%83%CF%85%CE%BC%CE%B2%CE%BF%CF%85%CE%BB%CE%B9%CE%BF> [Ανακτήθηκε 4 Σεπτεμβρίου 2020].

EUR-Lex, 2020. *Υπατος Εκπρόσωπος της Ένωσης για θέματα της εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/?uri=LEGISSUM%3Aai0009> [Ανακτήθηκε 9 Σεπτεμβρίου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020j. *Η Γενική Γραμματεία του Συμβουλίου*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/general-secretariat/> [Ανακτήθηκε 2 Σεπτεμβρίου 2020].

Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2020k. *Ο Γενικός Γραμματέας*. [online] Διαθέσιμο στο: <https://www.consilium.europa.eu/el/general-secretariat/secretary-general/> [Ανακτήθηκε 5 Οκτωβρίου 2020].